

'Jag var en underhuggare...'

Gustaf Hellströms släkt- och uppväxtförhållanden
i verklighet och fiktion

GUSTAF HELLSTRÖM-SÄLLSKAPET

Medlemsblad nr 37. Årgång 19
Våren 2019

ISSN 1653-0268

Innehåll

Om detta nummer av medlemsbladet	2
Ordförandebrev	3
'Jag var en underhuggare' (av Lennart Leopold)	5
I. Verkligheten	5
Gustaf Hellströms släktförhållanden	7
Uppväxtförhållanden	9
II. Fiktionen	14
En självbiografisk pakt – slutet i efterhand	14
Romanerna om Stellan Petreus – ett livsprojekt	15
Myten om Gustaf Hellströms uppväxt i 'Storehus'	18
Att dikta sig en bättre bakgrund – fallet Stellan Petreus	27
Att dikta sig en bättre bakgrund – fallet Kalle Lekholm	29
Familjernas svarta får	31
Dokument inför årsmötet	32
Årsmötet 7 april: "Hellström, Garbo och O'Neills <i>Anna Christie</i> "	37
Gustaf Hellströms morbror Jöns – några tillrättalägganden	38
Hellström-Nytt...	39
Faktaruta om Gustaf Hellström-sällskapet	40

Om detta nummer av medlemsbladet

Huvudparten av detta medlemsblad ägnas jämförelser mellan verklighet och fiktion, avseende Gustaf Hellströms släkt- och uppväxtförhållanden. Förra numret av medlemsbladet kretsade kring de brev som Gustaf fick från sin far åren 1918–24, alltså under tiden i Amerika och de första åren efter återkomsten till hemlandet. Naturligt nog uppehöll sig fadern i breven ofta vid familjen och andra nära släktingar. På så vis aktualiserades för Hellström inte bara fadern och syskonen utan även den övriga släkten. I stort sett direkt efter hemkomsten i december 1920 började han på allvar skriva på den sedan ett tiotal år påtänkta självbiografiskt färgade romanserien om Stellan Petreus. Men fadern, syskonen och en del av den övriga släkten levde ju ännu – hur nära dessa skulle han våga lägga sina skildringar? Författarens minnen maskerades delvis av fantasier, och resultatet blev en fascinerande blandning av självbiografi och fiktion, eller *auto-fiktion* med ett modernt begrepp.

Red.

Omslagsbilden: I hörnet Östra Boulevarden – Döbelnsgatan i Kristianstad låg förebilden för "Storehus", där Gustaf Hellström lät sitt alter ego Stellan Petreus växa upp.

Bästa Gustaf Hellström-vän!

Jag börjar mitt brev med en rapport om Gustaf Hellström-sällskapets styrelse. Det har nästan gått ett år sedan jag fick förtroende att vara styrelsens ordförande. Vad vi har sysselsatt oss med, vilka aktiviteter vi har erbjudit våra medlemmar och andra intresserade, kan du läsa betydligt mer om i verksamhetsberättelsen för 2018, som finns i detta medlemsblad.

Första stipendiet till minne av Gustaf Hellström delades ut vid skolavslutningen 2018 på Söderportskolan i Kristianstad. Den 8 september vid Bokfestivalen i Kristianstad presenterades *Kriget, Wilson och Freden. Gustaf Hellström i Amerika 1918–20*, den sjätte boken i Gustaf Hellström-sällskapets skriftserie och den sista av sex böcker om Gustaf Hellström som journalist och utrikeskorrespondent för *Dagens nyheter*. (Om du inte har möjlighet att komma till våra bokbord i Kristianstad och Göteborg, så hoppas jag att du vet att böckerna även kan beställas i nätbokhandeln, exv hos Bokus och Ad Libris.)

Vi har också genom vårt medlemsblad och våra framträdanden i olika forum förmedlat information och kunskap om Gustaf Hellströms författarskap och person.

Vid årsmötet 2018 fick styrelsen en ny ledamot, då Lena Persson valdes in. Hon valdes in därför att jag valdes till ordförande, och jag i min tur efterträdde Disa Lundgren, som avgick efter åtta år som styrelsens ordförande.

Jag har känt mig mycket hedrad och glad över att under ett år ha fått vara Gustaf Hellström-sällskapets ordförande, ett uppdrag jag efter bästa förmåga har försökt sköta, och jag har haft ett mycket gott stöd av övriga ledamöter i styrelsen.

I mitt första ordförandebrev, i medlemsblad 36, förvarnade jag om att min tid som ordförande skulle bli kort. Nu får du höra fortsättningen, då jag säger, att jag slutar som ordförande. Jag kandiderar inte för ordförandeuppgiften på årsmötet den 7 april 2019. Valberedningen kommer i stället att föreslå att Lena Persson blir Sällskapets nya ordförande och att jag på nytt väljs in som ledamot i styrelsen. Jag är mycket glad att Lena vill axla uppgiften och ansvaret att vara Gustaf Hellström-sällskapets ordförande.

Jag hoppas att du har fortsatt tilltro till Gustaf Hellström-sällskapet och har förståelse för de relativt snabba förändringar som nu sker. Lösningen förra året, att jag gick in som ordförande, var den möjlighet som då stod till buds. Nu skapas förutsättningar för en mer långsiktig lösning.

Jag är glad att du är medlem i Sällskapet, att du fortsätter att föra vidare intresset för och kunskapen om författaren och personen Gustaf Hellström, så att han inte blir glömd. Antalet medlemmar och därmed antalet medlemsavgifter är Sällskapets egentliga ekonomiska bas, även om vi under fem år fått anslag från Svenska Akademien för att täcka tryckkostnaderna för böckerna i vår skriftserie. Den möjligheten känns inte lika säker längre. Den 15 maj 2018 fick Gustaf

Hellström-sällskapet ett brev från Akademiens ständiga sekreterare Anders Olsson, där det framgick att Akademien hade avslagit vår ansökan om bidrag till återutgivning av Gustaf Hellströms reportage från hans vistelse i USA åren 1918–1920. Om detta endast var ett tillfälligt bakslag vet vi inte ännu, men vi kommer naturligtvis att söka bidrag igen nästa gång. Vi försöker också hitta nya bidragsgivare inför kommande projekt.

Vi gör paus i år, men till år 2020, då Gustaf Hellström-sällskapet 20-årsjubilerar, planeras en bok med Hellströms noveller som utgångspunkt. Det handlar om noveller ur *Dagens Nyheter* och ur olika tidskrifter, vilka till viss del publicerades i bokform redan under Hellströms levnad.

Lennart Leopold och Roland Persson är redaktörer för den kommande boken, men hela styrelsen är denna gång involverad i urval, utskrift och korrekturläsning. Önska oss lycka till!

Hur det sedan blir med den fortsatta skriftserien får framtiden visa, men klart är att det fortfarande finns ett tämligen rikt material av noveller, berättelser, föredrag och artiklar som vi kanske skulle kunna lyfta fram, analysera och kommentera, om det bara finns ork och intresse. Du vet väl förresten, att det på Sällskapets hemsida finns en nära nog komplett förteckning över Gustaf Hellströms tryckta bidrag i tidningar och tidskrifter åren 1900 till 1952? Adressen är www.gustafhellstrom.se. Du är välkommen med tips och kommentarer!

En slutfundering. Av Gustaf Hellströms analyser och känslighet för hur människan är, hur hon beter sig, hur hon behandlas och vad som händer när hon drabbas av stora politiska och sociala omvälvningar, av detta kan vi lära oss mycket om det förgångna – men vi kan också få perspektiv på vår egen tid, på de konflikter och motsättningar vi nu upplever. Det är därför vi uppfattar författaren och utrikeskorrespondenten Gustaf Hellström som en klassiker!

Kristianstad i mars 2019
Hugo Karlsson

'Jag var en underhuggare...'

Av Lennart Leopold

På något dunkelt sätt har nog många av oss trott att Gustaf Hellström hade en tämligen gedigen borgerlig bakgrund, med allt vad det innebär. Det är i så fall genom romanerna vi fått denna förvanskade bild, men man kan naturligtvis inte tala om verklighetsförfalskning. Som pojke drömde han om social upprättelse. Men dagdrömmaren växte upp och blev skönlitterär författare, och som sådan var han fortfarande fri att drömma och fabulera – vilket inte behöver hindra oss från att jämföra verklighet och fiktion. En sådan jämförelse kommer att göras i följande text, som är skriven och sammanställd för medlemsbladet men som till vissa delar bygger på föredrag som undertecknad hållit genom åren.

I. Verkligheten

Det gamla Kristianstad var socialt en strängt skiktad stad. Där fanns inte mycket industri men ändå en påtaglig överklass. På slätten runt staden fanns många adelsgoods. Vi möter släktnamn som de la Gardie, Hamilton, de Geer, Wachtmeister, Barnekov osv. Täta stadsbesök förekom naturligtvis, och under vinternarna flyttade adelsfamiljerna gärna in till stan. Så kompletterades den redan befintliga överklassen av officerare (ofta adliga de med) vid de två regementena och högre ämbetsmän vid länsstyrelse och hovrätt. Även civila ämbetsmän uppträdde i uniform, så nog blev ståndsskillnaderna tydliga i denna lilla stad.¹

Stadens borgerliga skikt bestod främst av hantverkarmästare med ett mindre antal anställda arbetare och så handelsmän och affärsidkare av olika slag. Det var dugligt folk med oftast god ekonomi – men med lägre social status.

Som ofta framhållits var Gustaf Hellströms far underofficer (sergeant under Gustafs tidiga år, sedan styckjunkare), och tydligen en duglig och uppskattad sådan, men han var ändå en underordnad som måste hälsa på varenda ung löjtnant. Hellström har själv berättat hur hårt det tog honom när han upptäckte detta som liten pojke. Det skapade en besvärande social mindervärdeskänsla som påverkade hans personlighet men också hans uppträdande,² och allt tyder på att detta personlighetsdrag kvarstod livet igenom. Om uppkomsten av denna underlägsenhetskänsla skriver Hellström i sin uppsats "Främling i fädernestad":

¹ Läs vidare exempelvis i Anders Bojs "Gustaf Hellström, regementet och staden" och Hans Holmbergs "Ynglingar under påverkan. Om Hellström, Böök och Kristianstad", bägge i Gustaf Hellström-sällskapets bok *Det var ingen tjusande idyll. Gustaf Hellström och hans tid*.

² Jfr Bertil Malmbergs inträdestal i Svenska Akademien över Gustaf Hellström, s. 9–11.

Jag var son till en underofficer, till en "underhuggare". Jag stod hjälplös inför detta faktum. Det fanns ingenting annat att göra än att knyta näven i byxfickan och se tiden an. Till dess fick man nöja sig med att anpassa sig. Mer eller mindre medvetet blev jag en snobb och sökte under de första åren i "storskolan" mina lekkamrater bland de "fina" pojkarna, helst med adliga namn. Denna snobbism förbättrade inte min ställning. I stället för att bli frigjord från min mindervärdes-känsla endast ökades den. Jag var en underhuggare, en lakejsjäl, som sökte ställa sig in hos dem, som var förnämre än jag, och medvetandet därom fyllde mig med självförakt utan att jag gjorde något allvarligt försök att lösgöra mig från min förnedring. (*Personligt*, s. 37)

Den unge Gustaf Hellström blev en god iakttagare av hemstadens alla sociala skiftningar och han kände skillnaderna in på bara skinnet. Medlemmarna av de olika sociala grupperingarna i den lilla militär- och residensstaden höll sig i allmänhet till sina likar, och det sociala umgänge familjen Hellström hade utanför den egna släkten tycks mestadels ha varit med andra underofficersfamiljer.

I hemmet var det skötsamhet, flit, sparsamhet och enkla vanor som gällde. Aga var visserligen på den tiden vanligt förekommande, men kanske fick Gustaf mera och hårdare stryk än de flesta? Kanske ansågs den fantasifulle pojken besvärligare och opålitligare än andra? (Vem avgör för övrigt var gränsen går mellan fantasi och lögn?) I Senlis våren 1914 berättade en sorgsen Hellström för sin nyvunne vän Carl af Ugglas om "barndomshemmets brutala fadersagor".³ Faderns av sonen upplevda hårdhet slår igenom också i de skönlitterära texterna. Bengt Tomsons doktorsavhandling *Gustaf Hellström och hans väg till Snörmakare Lekholm får en idé* (1961) lyfter fram denna problematik, som däremot inte är ämnet för föreliggande undersökning.⁴

Regementena tycks ha varit små klassamhällen i miniatyr, och som vi ska se hade en sergeant knappast mer i grundlön än en duglig yrkesarbetare på Ljunggrens mekaniska verkstäder. Det var med nödvändighet enkla vanor som rådde i hemmet. Hur man betedde sig i andra samhällsskikt och i andra sammanhang än de vardagligaste kan inte ha varit lätt att veta, och det skapade osäkerhet. Hellström tycks ofta ha varit rädd att blamera sig, och detta avspeglas tydligt i skildringarna av Stellan Petreus,⁵ som förefaller bortkommen och tafatt i ovana sociala sammanhang. Pojken i romanerna må ha upphöjts till son av en officer, men att hans skapare var son till en underhuggare slår igenom i alla fall!

³ Citatet är hämtat från Carl af Ugglas dagbok (25.6.1914), se Tomson, s. 140 och även s. 229.

⁴ Tomson tar upp detta på flera ställen, se exempelvis s. 125f, 140f, 201f. och 232f.

⁵ Första dagen i småskolan presenterar Stellan sig med orden: "Per Stellan Severin Petréus och min far är löjtnant." Accenttecknet i Petréus behålles genom de första romanerna, men i den fjärde är det borta. I Bengt Tomsons efterföljd skriver jag genomgående utan accent.

Gustaf Hellströms släktförhållanden

Här ska så småningom en utförligare jämförelse ske mellan verklighetens Hellströmsläkt och de släkter som skrivs fram i Stellan Petreus-romanerna respektive *Snörmakare Lekholm får en idé*. Man kan inte sätta likhetstecken mellan Hellström och Petreus. Han gjorde det inte själv från början, men han hade nog en tendens att göra det på lite äldre dar. Det förklarar väl delvis förvirringen.

I de första Petreus-romanerna ville författaren snarast kamouflera att det rörde sig om självbiografi, medan den äldre Hellström inte alls förnekade närheten till Stellan Petreus – dock utan att gå in på detaljer. I en intervju i *Svenska Dagbladet* i oktober 1952, när den sista romanen hade kommit ut, säger han rent av: ”Min tvillingbror är död och jag är arbetslös.”⁶ Om man tar Hellström på orden borde de kunna tolkas så att han och Stellan Petreus har samma släktbakgrund – tvillingar har ju samma föräldrar. Men i själva verket är det väldigt mycket som skiljer Hellström från Petreus, och då *särskilt* när det gäller släkt- och familjeförhållanden.

Ett anmärkningsvärt exempel på skillnader ska ges. I den första bokens inledning har tidpunkten för moderns död flyttats. Gustafs egen mor dog när han var 16 år, men i romanen är Stellan knappast mer än tre-fyra år gammal när detta öde drabbar honom. Det är så tidigt att pojken inte förstår innebörden av det inträffade, och han har senare inga egentliga minnen av sin mor. Till skillnad mot Gustaf saknar Stellan dessutom syskon, vilket ställer honom ensam med fadern under hela uppväxten.⁷

Att Gustaf Hellström i stort sett hade mycket enkla anor framgår av en artikel i *Släkt och hävd* 1964, skriven av Erik Hellerström. Antavlan upptar ”mest husmän [torpare], sockenskräddare och sockenskomakare och utgör alltså ett tvärsnitt genom Skånes fattigare, minst socialt avancerade befolkningslager”.⁸

Det var Gustafs farfar som började använda släktnamnet Hellström – i kyrkboken står ”Anders Johansson Hellström”. Hellerström tänker sig att namnet anknyter till farfaderns far, som kom från Hällestad utanför Lund.

Gustafs farfar hade varit stalldräng vid Flyinge kungsgård, men när sonen Eric August föddes var han statare vid Snogeholms slott, där han var kusk.

Eric August, som alltså blev Gustaf Hellströms far, tog anställning som dräng vid femton års ålder, men begav sig som artonåring till Kristianstad och

⁶ Citerat efter Oxelqvist (s. 94).

⁷ Storebror Nils avporträtteras faktiskt ändå – i den sista Petreus-romanen, *I morgon är en skälm*. Men Hellström är så försiktig att han låter broderns motsvarighet, ”Fakiren”, vara så avlägset släkt med Stellan att han är gift med dennes kusin Agnes! Fakiren har en hel del gemensamt med Hellströms lyckade äldre broder. Mest uppenbart är att bägge är läkare och att bägge har blivit lasaretschefer.

⁸ Erik Hellerström i *Släkt och hävd*, nr 1, 1964, s. 27.

tog värvning som soldat, eller knekt som man sa. Han hade läshuvud, meriterade sig och blev underofficer. Men gradavancemanget gick långsamt, då det var stor brist på vakanser under de fredsförhållanden som rådde.

För artillerister var matematik viktigt, och detta ämne hade Eric August Hellström stor fallenhet för. Efter pensioneringen från det militära (1899) fick han tjänst som kassör på gas- och vattenverket och därmed högre lön och högre social status. Men då var hustrun redan död och hälften av barnen utflugna. Ett år senare tog Gustaf studenten och flyttade till Lund. Bara dottern Thilda (kallad Tina) bodde kvar ytterligare några år.

Varifrån kom familjen Hellströms starka sociala ambitioner? Erik Hellerström lyfter i detta sammanhang särskilt fram Gustaf Hellströms mormor, men det kan först finnas anledning att säga något om morfadern, Per Jönsson. Här följer jag först Bengt Tomson.

Tomson noterar i sin avhandling att Per Jönsson var vaktkonstapel på fängelset i Kristianstad, där han ansvarade för skrädderiet. Han hade också ”en blygsam skrädderirörelse i hemmet och ägde den lilla fastighet han bebodde”. Fastigheten hade beteckningen Kristianstad nr 234.⁹ Denna lilla fastighet revs 1939 men adressen motsvarar idag den södra delen av Östra Boulevarden 46, där nu senast Sportringen låg (tidigare Sport-Åke och därefter Team Sportia). Det fanns också en port från fastigheten ut mot nuvarande Östra Vallgatan (nr 23).¹⁰

Bengt Tomson sammanfattar: ”Eric August Hellströms hustru kom alltså ur en småborgerlig, i ekonomiskt hänseende icke särskilt förmånlig miljö. Familjen Hellström var hänvisad till att leva av de knappa inkomster hufvudfader genom arbete kunde förvärva.”¹¹

Tomsons undersökning från 1961 går bara två generationer bakåt, till Gustaf Hellströms mor- och farföräldrar, men den kan kompletteras med uppgifter från Hellerströms redan nämnda undersökning i *Släkt och hävd* 1964, som överblickar Gustaf Hellströms släkt bakåt i *fyra* släktled. Hellerström gjorde undersökningen i förhoppningen att finna överensstämmelser med den släkttavla som författaren har placerat längst bak i romanen *Snörmakare Lekholm får en idé*. Resultatet av denna jämförelse blev dock ”i stort sett negativt”, skriver han.

Hellerström fann inte något anmärkningsvärt i farföräldrarnas bakgrund och inte heller i morfaderns. Men morfadern, Per Jönsson, brukar ses som en sorts förebild för romanens snörmakare Lekholm, och Hellerström finner nu att

⁹ Bengt Tomson, s. 218 och s. 289.

¹⁰ Se Björn Rosenberg. *Gamla Kristianstad och Åhus*, s. 140, där det också framgår att Per Jönsson köpte fastigheten 1876. Den såldes 1897, då makarna Jönsson flyttade till Växjö.

¹¹ Bengt Tomson, s. 219.

Gustaf Hellströms morfar precis som snörmakaren hade en ”mera betydande hustru”. Avsnittet om mormodern är av stort intresse:

Botilla Liljeström utgick ur en begåvad familj. Två av hennes bröder blev kyrkoherdar – de förekommer i (snörmakar-)romanen men har flyttats en generation framåt i tiden och gjorts till svågrar åt snörmakarens son matematikern, alias styckjunkar Hellström. Överhuvud har familjen Liljeström spelat stor roll för Hellströmarna, det framgår bl.a. av namngivning och fadderskapsrelationer. Författaren och hans bror generaldirektören döptes till Gustaf och Nils efter de båda kyrkoherdarna, deras syster Thilda efter mormodern. (s. 24)

Som framgår av citatet ovan tycks Hellström alltså ha inspirerats av *mormoderns* syskonskara, när han låter Kalle Lekholms *mor* ha två bröder som är kyrkoherdar. Redan här kan tilläggas att modern i romanen även på annat sätt har begåvats med en finare social bakgrund än Hellströms egen, hon är nämligen prästdotter, medan mormor Botillas far i verkligheten inte alls var präst utan murmästare i Kristianstad.

Att Nils och Gustaf Hellström fått namn efter sin mormors bröder talar sitt tydliga språk – sannolikt finner vi här i mormoderns familj ursprunget till makarna Hellströms sociala ambitioner, alltså deras idé att sönerna skulle ta studenten. Det måste kunna gå, om man bara ville. Förebilder och begåvningar att bråsa på *fanns* ju i släkten! Vi förstår nu också bättre varför prästyrket tycks ha så hög status i Gustaf Hellströms romaner.

Uppväxtförhållanden

Tvårt emot vad man kunde föreställa sig behöver inte fadern Eric Augusts ordinarie lön under Gustaf Hellströms barndomsår i Björklundska gården (se nedan s. 19f) på 1880-talet ha varit högre än åtminstone vissa av de arbetares, som bodde där. Fadern hade visserligen efter lång väntan blivit befördrad till sergeant 1873, när han var 26 år gammal.¹² Men en sergeant hade endast 518 kronor per år, även om ersättning för logi tillkom.¹³

Här nedan är det faderns grundlön under tiden som sergeant som kommer att jämföras. Min tanke är att faderns – och därmed familjens – status främst bör ha grundat sig på den ordinarie lönen – en sergeant är en sergeant i andras ögon, oavsett hur mycket han och hustrun sliter extra på nätterna. (Samtidigt är det ju rimligt att tänka sig att en underofficer trots allt hade högre *social* status i

¹² Två år senare gifte han sig med Johanna Jönsson, Gustafs mor.

¹³ Styckjunkare blev fadern först 1888, när Gustaf var sex år. Då dubblades lönen – en styckjunkare hade 1085 kronor om året. Uppgifter ur *Kungl Wendes artilleriregementes historia 1794–1994*. Red. Sven Scheutz. Kristianstad 1993, s. 355.

borgerliga ögon än en arbetare. Jämförelsen haltar alltså något men kan ändå vara belysande att göra.)

Mauritz Persson nämner i en uppsats (se nedan, s. 19f) att det i den Björklundska fastigheten fanns ”hyresgäster med sådana yrkesbeteckningar som arbetare, konstförvant, järnsvarvare, formare, bleckslagaregesäll”. Hos författaren Bunny Ragnerstam finns en löneöversikt som kan vara belysande i detta sammanhang.

Ragnerstam återger i sin bok *En värld att vinna* löneuppgifter avseende året 1884 för enskilda löntagare vid C.J.F. Ljunggrens verkstäder i Kristianstad.¹⁴ Här har jag av utrymmesskäl sammanfört siffrorna så att de speglar de intervall som fanns mellan olika personer inom respektive kategori. När det bara står en siffra fanns endast en anställd inom den kategorin.

Siffrorna nedan ska alltså jämföras med sergeant Hellströms ordinarie lön på 518 kronor om året:

Kontorspersonal och förmän

Ingenieurer	2400–3400
Bokhållare	700–1800
Materialritare	500
Werkmästare	1900
Förman	900

Arbetare

Jernsvarfvare	350–650
Smeder	495–750
Kopparslagare	400–687
Filare	300–750
Snickare	400–725
Maskinist	522
Slipare	300–375
Målare	300–650
Formare	300–750
Plåtslagare	350–750
Hantlangare	300–437

Slutsatsen av den enkla jämförelsen blir att sergeant Hellströms ordinarie lön på 518 kronor om året inte nödvändigtvis behöver ha varit högre än vissa av arbetarnas, bland grannarna i Björklundska fastigheten. Och sergentlönen var dessutom i regel lägre och i flera fall *betydligt* lägre än tjänstemännens på Ljung-

¹⁴ Bunny Ragnerstam: *En värld att vinna. Arbetare i rörelse i Kristianstad 1847–1885*. Kristianstads Arbetarekommun och Gidlunds förlag 1983, s. 212–216.

grens verkstad. En någorlunda motsvarande lön fick fadern först som kassör vid gas- och vattenverket, efter pensioneringen från regementet.

Att underofficersfamiljerna hade begränsad ekonomi och fick spara in på mycket, bekräftas vid läsningen av Gustafs storebror Nils Hellströms minnesbilder i den regementshistoriska tidskriften *Wendisten*.¹⁵ Här några utdrag:

Den svenska garnisonerade underofficerens ekonomiska ställning var föga gynnsam under den tid jag här avser. Löneförmånerna voro små och möjligheterna till extra inkomster kringskurna. Svårigheterna att skänka en växande barnaskara uppfostran utan större inskränkning av det, som skäligen räknades till familjens uppehälle, voro därför avsevärda. Såvitt jag kan finna bemästrades de dock av flertalet rätt väl. Detta förutsatte självfallet stor sparsamhet och enkelhet i livsföringen samt mycken förtänksamhet. I de hem, där det icke brast i detta hänseende, var det otvivelaktigt till stor del husmoderns förtjänst.

Det fanns vissa möjligheter till inkomster utanför arbetstiden. Nils Hellström ger i följande avsnitt samtidigt en glimt av fadern Eric Augusts kärva väsen:

Under min tidigare skoltid gav min far lektioner åt många lärjungar i de högre klasserna i läroverket, åt volontärer och även åt en och annan nybliven subaltern. Ett par aftnar i veckan sutto skolynglingar kring ett större bord i mitt hem och ”gubben” gick från den ena till den andra undervisande, ofta ganska eftertryckligt. Berömmande ord hörde till sällsynta undantag.

Fadern gav lektioner i hemmet under ”min tidigare skoltid”, skriver Nils Hellström ovan. Senare tycks fadern ha haft extrainkomster av annat slag:

Min far och ett par av hans kamrater voro också en lång följd av år lärare i stadens dåvarande s. k. borgarskola. Någon större roll som biförtjänst torde lektionsgivandet ha spelat endast för ett fåtal av dem. Sedermera stadens drätselkamrer Cederberg var en av dessa. Måhända gåvo bokföringsarbete och renskrivning biförtjänst åt en och annan. Jag kan icke erinra mig att någon av min fars kamrater drev något yrke bredvid sitt militära.

Till Cederberg som blev drätselkamrer efter pensionen får vi anledning att återkomma. Underofficerarna hade alltså inte något annat yrke vid sidan om tjänsten, men däremot kunde man ta extra uppdrag, vilket Eric August Hellström tycks ha gjort. Detta kunde dock bli mycket betungande:

¹⁵ Uppsatsen finns avtryckt i *Alla tiders Kristianstad. Från Christian IV till Bunny Ragnerstam*, s. 146–152.

Min far erhöill såsom personligt biträde till dåvarande regementsintendenten en något ökad årsinkomst, men fick, då detta var ett enskilt uppdrag, praktiskt taget under många år sköta två tjänster. Hans arbetslampa brann därför under vissa årstider långt ut på nätterna och min mors nattro blev under tidigare år ej sällan störd, enär hon fick vara sin man behjälplig med kontrolläsning.

I snörmakarromanen tar Kalles föräldrar bägge betungande extraarbeten för att bekosta barnens studier. Modern Maria Lekholm sysslar med sömnad för regementet, och även detta har verklighetsbakgrund. Nils Hellström skriver:

Min moder hade, så långt jag kan minnas och hennes krafter räckte till, entreprenad på sömnad av s. k. linnepersedlar åt regementet. Minst en dag i veckan under hela vintern tillskuros dessa kläder hemma. Vårt matrum såg då ut som en skräddarverkstad. Min mor lämnade ut de tillskurna plaggen för sömnad i allmänhet till hustrur till underofficerare och andra, som var anställda vid regementet.

Nils Hellströms beundran går inte att ta miste på, samtidigt som han förmedlar bilden av en enkel, i våra ögon fattig, och enahanda uppväxt:

Varje gång min tanke går tillbaka till barndomshemmet, förundrar jag mig över att det var möjligt att med de begränsade inkomster, mina föräldrar hade under de tidigare åren av sitt äktenskap, kunna på sätt som skedde sörja för vad som för familjen krävdes. Visserligen ransonerades sådana födoämnen som ägg, smör och sovel ganska strängt, men kosthållet var ej desto mindre efter dåtida begrepp tillfyllest, kanske sundare än under senare tider. I klädväg fattades intet i vad som då hörde till barns utrustning och klagan över kostnader för böcker och skolavgifter förspordes sällan. På sommaren fingo vi under senare delen av min barndom vistas på landet. Det nu sagda gäller även min fars kamraters hem, i vilka mina föräldrar umgicks.

I början av citatet preciserar Nils Hellström den mest knappa tiden till ”de tidigare åren” av föräldrarnas äktenskap, alltså tiden före 1888 då fadern befordrades till styckjunkare och hans ordinarie lön fördubblades. Som framgått i en not ovan hade en styckjunkare under 1890-talet 1085 kronor om året, men Bengt Tomson fann i sin undersökning att fadern under dessa år, tydligen som följd av extrainkomster, i allmänhet skattade för det dubbla.

Av Nils berättelse ovan framgår att föräldrarna under 1890-talet förmådde hyra sommarboställe. Även detta var ett led i satsningen på barnens framtid, och porträttet av Kalle Lekholms far, ”matematikern”, bör i dessa avseenden ligga nära verkligheten. I följande citat ur *Snörmakare Lekholm får en idé* framgår hur pengar till hyran skaffas fram – fadern ger extralektioner under semestern:

Matematikern hade de sista fyra, fem åren hyrt hälften av en villa i en furuskog vid ett fiskläge ett par mil från staden. Han hade räknat ut, att sol, barrluft och salta bad skulle stärka pojkarnas kroppar och egga deras sinnen till nya ansträngningar under det kommande läsåret. "Remonter ska släppas på grönbete, om man vill kräva det mesta ur dem", brukade han säga. Själv kom han ut om lördagskvällarna och tillbragte söndagarna med att kasta varpa tillsammans med några villagrannar. Han kunde kasta varpa tolv timmar i sträck, svärande över det otillförlitliga instrument en mänskass ögonmått och muskelstyrkans anpassningsförmåga voro. Under sina fyra semesterveckor undervisade han hela förmiddagen sommarnöjets kvar-sittare i matematik. Lektionerna försiggingo på glasverandan och formler om kateter och hypotenusor ekade i den täta furuskogen. Ända ned till den vita badstranden, där ungdomen tumlade i det långgrunda vattnet, kunde hans barska fråga tränga: "Vad menas med en logaritm?"

Utan att det påpekas bekräftar alltså Nils Hellströms uppsats i *Wendisten* 1936 att romanens bild av Kalle Lekholms föräldrar på det stora hela stämmer vad gäller ekonomiska realiteter. Trots att föräldrarna ofta slet med extraarbeten till sent på kvällarna kunde de endast fördubbla den jämförelsevis låga inkomsten. Som vuxen kunde Gustaf Hellström i svarta stunder förtäras av ångest över hur han genom sitt leverne och sitt yrkesval hade svikit föräldrarnas förhoppningar.

Det fanns höga sociala ambitioner i familjen, och Nils blev oerhört lyckosam, kirurg, lasarettschef och slutligen generaldirektör för medicinalstyrelsen.

Lillebror Gustaf kände rimligen enorma krav från faderns sida att också han skapa sig en social position. Men det han satsade på dög inte i faderns ögon. Han ville bli författare, men för att överleva tvingades han att försörja sig som journalist. Det olyckliga var att fadern avskydde "murvlar". Och skönlitterärt författande såg han inte ens som ett riktigt yrke, även om han tycks ha kommit på bättre tankar på äldre dar.¹⁶

II. Fiktionen

En självbiografisk pakt – slutet i efterhand

Gustaf Hellströms släktförhållanden har hamnat i ett slags mytiskt töcken, eftersom vi genom åren omedvetet låtit oss påverkas av romanernas skildringar samtidigt som de verkliga förhållandena mer eller mindre fallit i glömska.

¹⁶ Ett brev till sonen Gustaf i augusti 1921 tyder på att fadern då äntligen insett att denne faktiskt arbetade hårt och ihärdigt med sina böcker. Se medlemsblad nr 36, s. 20ff.

Det finns en paradox i Hellströms inställning till sitt romanprojekt. I ett privat brev under arbetet med den tredje boken säger han följande om romanserien: ”jag skrifver den för att genom den få en klarhet öfver mitt eget lif och ge det den samling och enhet i litterär form det inte fick i verkligheten”.¹⁷ Samtidigt uppfattar han det som upprörande indiskretioner när författarvänner i sina recensioner av lundaromanen *En mycket ung man* (1923) menar att det finns personliga upplevelser bakom händelser och skildringar!¹⁸

Det skulle dröja ett trettiotal år innan romanserien var färdig och till det paradoxala hör då också att Hellström med åren tycks ha accepterat och till och med uppmuntrat en mer renodlat biografisk läsning av romanerna. Detta var i sin tur något som Bonniers förlag skulle ta fasta på.

Hellström avled i februari 1953. Detta skapade nytt intresse för hans författarskap, vilket avspeglade sig i bokutgivningen. Redan samma år gav Bonniers ut boken *Personligt. Minnesbilder och meningar* och under rubriken *Gustaf Hellströms romaner* kom bl.a. en ny upplaga av *Dagdrömmar*.¹⁹ På baksidan av 1953 års upplaga läser man:

DAGDRÖMMAR utgör första delen av den självbiografiska romanserie, varmed Gustaf Hellström grep sig an när han efter sin första långvariga utlandsvistelse ville fördjupa sig i det egna livsödet och den egna miljön.

I romanerna om Stellan Petreus fördjupar sig Hellström i sin *egen* miljö och sitt *eget* livsöde, sägs det alltså efter hans död 1953. Detta kategoriska yttrande inbjuder till en ”självbiografisk pakt” mellan författare och läsare, alltså en ömsesidig överenskommelse om att den lästa boken handlar om författaren själv. Men i det här fallet var det inte författaren och hans ursprungliga läsare som slöt denna pakt – utan den slöts i efterhand och då snarast mellan *förlaget* och en senare tids läsare!

Själv läste jag *Dagdrömmar* första gången på 1990-talet, och då just i utgåvan från 1953. Eftersom det ofta hade påpekats visste jag redan då att Hellströms egen far inte hade varit officer utan underofficer, men i övrigt läste jag romanen tämligen aningslöst i baksidestextens anda, som en äkta och levande uppväxtskildring från det gamla Kristianstad.

¹⁷Brev den 28 mars 1924 till vännen och författarkollegan Ulla Bjerne (Tomson, s. 162).

¹⁸ Längst går kanske den nära vännen Algot Ruhe, som i *Politiken* (22 november 1923) menar att om man läser *En mycket ung man* ”som bikt, som protokoll över ett livsskede och en vanbördings kval och vedervärdigheter, kommer den att [...] verka gripande på ett ohyggligt sätt”. Ruhe säger sig beundra den anda ”av omutlig ärlighet, med vilken denna självbespeglning är gjord, en ärlighet, som det ej är nog med att kalla manlig, den är heroisk”. (Tomson s. 166f, citaten är hämtade från s. 168.)

¹⁹ I denna miniserie nyttgavs samma år även *En mycket ung man* och *Storm över Tjurö*.

Men så småningom har jag insett att det redan i denna första bok finns så många avvikelser från uppväxtmiljö och kända biografiska fakta att den knappast ursprungligen kan ha varit avsedd att bli en sannfärdig berättelse om den egna ungdomen. Böckerna i serien följer uppenbart Hellströms livsresa i stort, men författaren har diktat om och ändrat mycket – han har uteslutit somligt men han har också lagt till. Stoffet är mer eller mindre medvetet lagt till rätta, vare sig det handlar om uppväxten i den lilla militärstaden, om ungdomstiden i Lund och Stockholm eller om hans utlandsår som utrikeskorrespondent och författare i London, Paris och New York. Inte minst den avslutande romanens skildringar av tiden efter hemkomsten till Sverige har en hel del fiktiva inslag.

Romanerna om Stellan Petreus – ett livsprojekt

Romansviten om Stellan Petreus existerade som idé redan under tiotalet men började på allvar förverkligas först efter hemkomsten från Amerika. Bengt Tomson visar i sin avhandling *Gustaf Hellström och hans väg till Snörmakare Lekholm får en idé* (1961) att författaren i *Dagdrömmar* bearbetar och använder kortare berättelser som publicerats redan ett tiotal år tidigare. I detta tidiga material används andra fiktiva namn än Stellan Petreus.²⁰

Hur planen ursprungligen såg ut är inte helt klart, men att den delvis kom att ändras är tydligt. Enligt Tomson tycks Hellström ha räknat med åtta delar som skulle färdigställas i en följd under ett tiotal år. I verkligheten blev det sju tämligen fristående delar. Dessutom avbröts projektet flera gånger, så att den sista delen kom ut mer än trettio år efter den första.

Uppväxtåren i Kristianstad skildras främst i *Dagdrömmar* (1921), medan studietiden i Lund skildras i *En mycket ung man* (1923) och *Sex veckor i Arkadien* (1925). Den sistnämnda romanen var knappast med i den ursprungliga planen. På ytplanet är den dessutom betydligt mindre självbiografisk än de övriga, för här lånar Hellström sitt stoff ur ett par samtida lundastudenters verklighet och gör den till Stellans. (Mer om detta en annan gång!)

De tre första böckerna kom alltså i snabb följd åren 1921–25. Hellström var då i fyrtioårsåldern och hade återsett sin far till dennes 75-årsdag i januari 1921. På ytan var de försonade igen, men Tomson finner i sin undersökning att den ömsesidiga förståelsen och försoningen inte kan ha varit fullständig.²¹

²⁰ Se Bengt Tomson, *Gustaf Hellström och hans väg till Snörmakare Lekholm får en idé*, s. 120ff. De aktuella novellerna finns numera publicerade i Gustaf Hellström-sällskapets medlemsblad nr 24, hösten 2012: *Före Stellan Petreus. Gustaf Hellströms tidiga barndomsskildringar*.

²¹ Se Tomson, s. 206–211.

Något eget hem hade Hellström ännu inte som fyrtioåring och hade nästan aldrig haft. Han var visserligen gift sedan några år, men lägenheten på 214 East Fifteenth Street i New York tillhörde hustrun Louise Hellstrom (född Shoemaker) som han hade lämnat kvar i USA. De hade förmodligen endast periodvis levt under samma tak ens under Amerikaåren, och så småningom blev det skilsmässa.²² Han bodde åter i Sverige, mestadels hos brodern Nils, som vid denna tid var lasaretschef i Norrköping. Det var ingen idealisk lösning; beroendetsituationen var förstås påfrestande för en lillebror med sårbart konstnärsinne. Han längtade bort men hade ännu inte medel att skaffa egen permanent adress.

Efter den tredje boken tröttnade Hellström enligt egen uppgift på Stellan Petreus, som han säger sig ha funnit omöjlig och ointressant att följa vidare. Förmodligen kände han inte längre igen sig i Petreus, eftersom denne hade försetts med en del besvärande personliga begränsningar, vilka antyds redan i den övergripande rubriken: *En man utan humor*.

Men om Hellström fann Petreus mindre intressant att följa vidare, så berodde det också på andra omständigheter. Som Tomson övertygande visar var det i själva verket faderns död 1925 som låg bakom avbrottet i den självbiografiska serien. I romanen *Snörmakare Lekholm får en idé* (1927), som växte fram i stället, kunde Hellström skildra uppväxtens faderskonflikt öppnare, samtidigt som han fick tillfälle att komplettera och nyansera bilden av den barske fadern, som nu trots sin hårdhet framstår som mer mänskligt levande och rentav tragisk.²³ Misstaget från *Dagdrömmar* att göra fadern till officer justeras i snörmakarromanen. Under merparten av Kalle Lekholms tonår är fadern styckjunkare, liksom Hellströms egen far, och han kan som underofficer inte avancera ytterligare, så länge han står kvar i aktiv tjänst.

Ytterligare två framgångsrika fristående romaner skrevs under de följande åren, nämligen *Polismästaren och riddaren Carl Heribert Malmros* (1931) och *Storm över Tjurö* (1935).

Hellström kunde alltså tyckas ha gett upp sitt stora romanprojekt – till stor besvikelse för somliga läsare och recensenter – men under trettioalet blev han trött på att från yngre intellektuella höra hur idylliskt allt hade varit och hur bra den ungdom hade haft det, som växte upp i Sverige före första världskriget. För att nyansera den bilden skrev han då en fjärde Petreus-roman, *Det var en tjusande idyll* (1938), som går tillbaka på de egna allt mer eländiga författaråren i Stockholm.

²² Hellström hyrde en stuga tillhörig en konstnärskoloni i Woodstock. Se medlemsblad nr. 11: *Hellström i Amerika*, som finns tillgängligt på Gustaf Hellström-sällskapets hemsida.

²³ Se Tomson, s. 172 med flera ställen.

Tomson menar i sin avhandling att denna stockholmsroman ursprungligen inte tycks ha ingått i planen.²⁴ Orsaken kan man i så fall bara spekulera över. Kanske kändes ämnet länge alltför ömtåligt, och kanske gjorde en större distans i tid – 30 år! – att romanen så småningom ändå blev möjlig att skriva? Romanens titel är naturligtvis ironiskt menad, och man ska också notera att Hellström nu hade slopat den övergripande rubriken *En man utan humor*. Boken fick mycket goda recensioner och blev en klar kritiker- och försäljningssuccé, säkert en viktig milstolpe på vägen mot invalet i Svenska Akademien. Romanen slutar med att Stellan Petreus ska resa till London, så det kan sägas att det är först med denna roman som skildringen av Stellan Petreus ungdomsår avslutas.

Möjligen tänkte sig Hellström nu att denna fjärde roman, detta sladdbarn, faktiskt kunde vara den sista boken om Stellan Petreus. Den avslutas nämligen med en sorts avrundande epilog. Som så ofta hos Hellström ligger självkritiken och lurar:

Det dröjde tolv år, innan Petreus återvände hem. Under dessa år kom han att skriva många böcker, alltför många. [---] Så kom det sig att han aldrig blev en fullgod journalist och endast i sällsynta fall en diktare. Ty diktarens gärning fordrar, lika väl som tidningsmannens, sin man och hans tid.²⁵

Men återigen grep de yttre omständigheterna in. Åren före och under första världskriget hade ju Hellström levat och arbetat i London och Paris. När nu ett andra världskrig bröt ut, kände han behovet att mot de barbariska angriparsstaterna Nazityskland och Sovjetunionen, som han bägge besökt och skrivit avslöjande reportageböcker om,²⁶ ställa de demokratiska men långt ifrån oproblematiska nationerna England och Frankrike, så som han lärt känna dem. Det var därför med märkbar entusiasm Hellström nu återvände till Stellan Petreus igen.

Det blev ytterligare två mycket uppskattade Petreus-böcker i denna omgång, alltså den femte och den sjätte. *Kärlek och politik* (1942) anknyter till den första Londonperioden, medan *Den gången* (1944) utspelar sig i Paris under första världskriget. Intressant nog lät författaren sitt alter ego ytterligare förändras inför dessa två böcker, för även om det bara har gått ett drygt år sedan den fjärde boken slutade är det en betydligt mognare och självsäkrare Stellan

²⁴ Se Tomson, s. 165 och s. 282, not 6.

²⁵ *Det var en tjugande idyll*, s. 355f.

²⁶ Reportagen trycktes ursprungligen i *Dagens Nyheter*, men samlades omgående av Hellström till böcker. De är numera återutgivna och kommenterade av Gustaf Hellström-sällskapet: *Gustaf Hellström i tredje riket. Vittnesmål från Hitlers nya Tyskland*, Nomen förlag 2013, samt *Resa i Stalins Ryssland. Gustaf Hellströms reportage från Sovjetunionen sommaren 1937*, Nomen förlag 2017.

Petreus vi möter i den femte bokens skildringar från London åren 1908–11. Också i dessa två böcker förekommer ibland kortare inslag av barn- och ungdomsminnen.

Mot slutet av sitt liv ville Hellström uppenbarligen avrunda sin skildring av Stellan Petreus och samtidigt återigen se tillbaka. Det fanns också hos läsekretsen en förväntan om en avslutande fortsättning, naturligtvis. Resultatet blev den sista skönlitterära boken av Hellströms hand. Romanen *I morgon är en skälm* (1952) innehåller en del utförligare tillbakablickar, som ger oss föreställningar om Amerikaåren, men framför allt skildrar romanen Stellas liv från hemkomsten till Sverige 1920, då han börjar skriva en självbiografisk barnomsskildring, och fram till hans förtidiga död i dubbelsidig lunginflammation år 1937.

Själv överlevde Hellström sjukdomen den där gången, men hans litterära alter ego hade alltså inte samma tur och blev följaktligen aldrig invald i Svenska Akademien – och inte heller blev han hedersdoktor i Uppsala!

Till skillnad mot Hellström själv fick Stellan Petreus därför aldrig det stora erkännande som kom hans upphovsman till del. Detta känns typiskt, och Stellan Petreus i romanerna framtonar i själva verket som en tämligen medelmåttig författare och journalist, vilket säger mindre om Hellströms verkliga värde men desto mer om hans ofta självkritiska sinne och vacklande självkänsla.

Myten om Gustaf Hellströms uppväxt i 'Storehus'

I *Dagdrömmar* finns den berömda skildringen av "Storehus" och "Lillehus":

Det hus i vilket Stellan bodde, bestod av två komplex. Det ena kallades Storehus, det andra Lillehus. Tillsammans utgjorde de en bild av det moderna samhället.

Storehus var en rymlig, vittrappad bygglåda i tre våningar, som skulle ha tillfredsställt även de längst gående pretentioner på raka linjer och plana ytor.

I översta våningen bodde den gamle majoren, som samtidigt också var greve och hade en bror vid själva hovet. [---]

I våningen under den barn- och hundhatande majoren-greven bodde Stellas far och på nedre botten, på var sin sida om porten, två ogifta löjtnanter. Löjtnanterna voro icke alltid desamma, men hur ofta de än förändrades till utseendet hade de alla det gemensamt, att de voro ogifta 1880-talslöjtnanter.

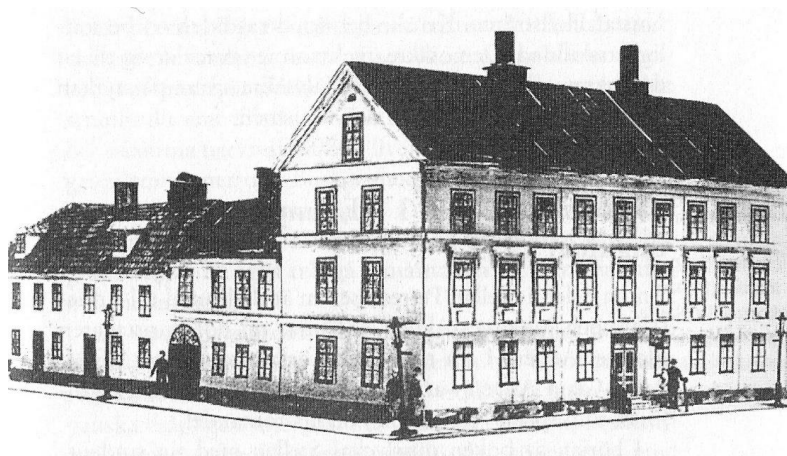
Lillehus vette åt smalgatan. Det var en våning lägre än Storehus, med små, kvadratiska fönster, grått till färgen, eftersom det aldrig nykalkades, men med kritvita fläckar, där den avfallna rappningen lagats. I Lillehus funnos bostäder om ett rum och kök, där arbetare från den mekaniska verkstaden trängt sig samman med sina barnrika familjer. I Storehus kallades denna befolkning rabulisterna. Utan att äga någon som helst

kännedom om ordets betydelse förstod Stellan likväl från urminnes tider dess innebörd. Han behövde endast se rabulistbarnen, deras trasiga och lappade kläder för att mäta klyftan, som skilde honom och dem. Ja, han behövde inte ens se dem, endast höra dem, deras skrik och klapprandet av deras trätofflor mot stenläggningen.

”Storehus” och ”Lillehus” med tillhörande gårdar i kvarteret Mats Lavesen är ett av det gamla Kristianstads i efterhand mest omtalade kvarter, för där i Björklundska gården (som fastigheten kallades i verkligheten) sägs ju författaren och akademiledamoten Gustaf Hellström vara född och uppvuxen.

Ur romanens berättelse om den lille Stellan som föds och växer upp i ”Storehus” växte så småningom en myt fram om författaren själv. Som ska visas nedan stämmer det visserligen att Hellström föddes i Björklundska gården, men mycket var annorlunda och han bodde inte heller där under hela uppväxten.

När och hur denna myt ursprungligen uppstod går knappast att bestämma, men att den så småningom vann så allmän spridning bör hänga samman med den modell av ”Storehus” och ”Lillehus” som länsbibliotekarie Fritz Ochsner byggde 1982, i samband med 100-årsdagen av Gustaf Hellströms födelse. Modellen ställdes ut i Sparbankens lokaler och den fanns sedan i många år uppställd på piedestal i Gustaf Hellström-rummet på Kristianstads Stadsbibliotek.

Modell av ”Storehus” och ”Lillehus” byggd 1982 av länsbibliotekarie Fritz Ochsner

Som forskare vill man gärna tro att man är först om en upptäckt, men beträffande födelsehuset rör det sig om kunskaper som dokumenterats tidigare men som åter fallit i glömska. Personer med egna minnen av familjen Hellström borde ju ha funnits tidigare, och efter idogt letande dök så småningom en uppsats upp som åtminstone delvis tycks bygga på sådan nu försvunnen kunskap, nämligen Mauritz Perssons ”Gustaf Hellström och Kristianstads tidiga arbetar-

rörelse”.²⁷ Här får fastigheten en del utrymme, dock utan att vara huvudsaken. När uppsatsen skrevs stod husen ännu kvar och Persson skriver:

Beskrivningen passar ännu i dag rätt väl in på Björklundska fastigheten i Kristianstad, omfattande husen Ö. Boulevarden 29 (nu 54), Lasarettsgatan (nu Döbelnsgatan) 11 och Ö. Smalgatan (nu Ö. Vallgatan) 31.

Uppsatsen bekräftade och preciserade dessutom på en del punkter min framväxande bild av Hellströms uppväxt. Innan jag återkommer till Perssons uppsats ska jag därför först redovisa egna iakttagelser som pekar åt samma håll.

Hellström sades vara uppvuxen i ”Storehus” men det fanns också uppgifter om att han bott i regementets kaserner. I ”Främling i fädernestad” läser vi:

Det vore en överdrift att säga att jag föddes i en kasern. Men under en mycket stor del av min skoltid hade min familj, på grund av min fars tjänsteställning, sin bostad inom kasernområdet. (*Personligt*, s. 35).

När Hellströms fem år äldre bror Nils återger sina minnen, är det endast kasernerna som lyfts fram: ”Jag har [...] under många år haft mitt föräldrahem först i den norra, därefter i den södra och åter i den norra kasernen.”

Detta bekräftas i kyrkoböcker och bevarade läroverkskataloger. Beträffande familjens boende i kasern tycks följande år gälla. Man bor i Norra kasern 1889–1891, i Gamla Södra Kasern 1891–1894 och åter i Norra kasern 1898–1900.

Familjens flyttande under 1890-talet speglar rimligen behovet av rymligare bostad – när tillfälle uppstår och ekonomin så tillåter. Barnen blev större och behövde mer plats. Nils var född 1877, Malte 1879, Gustaf 1882, Thilda (Tina) 1884 och slutligen Per Anders, född 1887 men avliden redan året därpå.

Familjen bodde mestadels i kasern från och med 1889, så frågan var då förstås var man mer precist bodde på 1880-talet, som bättre motsvarar tiden för den lille Stellans lekar på ”Storegård” och ”Lillegård” i *Dagdrömmar*.

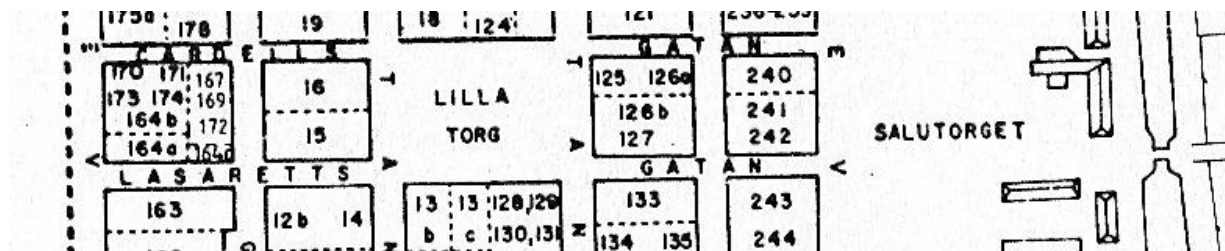
Att familjen Hellström bodde i Björklundska gården under de tidiga åren bekräftas av kyrkoböcker och läroverkskataloger. Men fastigheten bestod av flera hus, och man skiljer inte på dessa i dokumenten.

Officiellt betecknades fastigheten, precis som alla andra i staden på den tiden, helt prosaiskt med den aktuella tomtens nummer. I detta fall rör det sig om två sammanslagna tomter: nr 241 och nr 242.²⁸ Gatuadresser användes inte i kyrkoböcker och läroverkskataloger, utan fastigheten som låg direkt vid Salu-

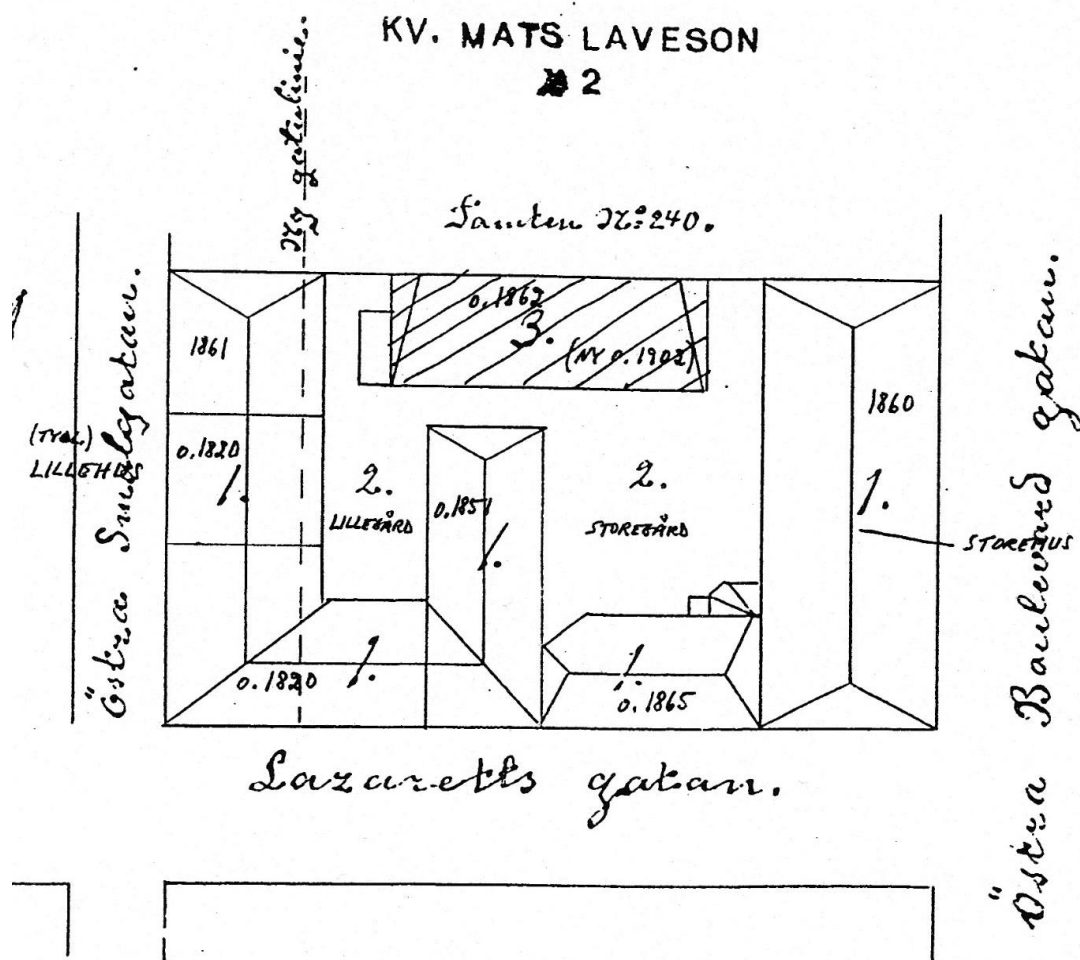
²⁷ Publicerad i *Föreningen Gamla Christianstads Årsskrift* 1955.

²⁸ Siffrorna avser de gamla tomtnumren. Det aktuella kvarteret bestod ursprungligen av tre tvärgående tomter (se kartskissen). Längst i norr fanns nr 240, i mitten nr 241 och i söder nr 242. Med tiden slogs tomterna 241 och 242 ihop, men nummerbeteckningarna levde kvar.

torget omtalas som "Kristianstad nr 241-242". En följd av detta är att man i dokumenten inte kan utläsa i vilket av de olika husen en viss familj bodde.

Inte heller i vardagligt tal har man skilt så noga på de olika byggnaderna, utan allt gick under samlingsnamnet Björklundska gården, efter en snickarmästare Björklund som hade köpt fastigheten på 1850-talet. Då tycks den ha bestått av ett hörnhus, byggt 1820, längs Östra Smalgatan (nuvarande Ö. Vallgatan) och Lazarettsgatan (nuvarande Döbelnsgatan). År 1861 byggdes detta hus till längs Smalgatan i norr. Årtalen är de som finns angivna på den här nedan avbildade kartan över fastigheten.

Björklund byggde till sin fastighet i etapper. En länga som från söder sträckte sig ganska långt in på gårdsplanen hade byggts redan 1851 och kom när de senare husen byggdes att dela den mellanliggande gårdsplanen i två delar, vilket speglas i *Dagdrömmars* uppdelning i "Lillegård" och "Storegård". Det är denna länga som i *Dagdrömmar* kallas "änkefru Björkmans flygel" (s. 93). Tre-våningshuset ("Storehus") byggdes 1860, med ingång och fasad mot Östra Boulevardgatan (nuvarande Ö. Boulevarden). Plats för detta hade skapats i och med att den östra fästningsvallen under mellantiden hade rivits. År 1865 tillkom slutligen ett mindre hus med två våningar i det kvarvarande mellanrummet längs Lazarettsgatan, alltså mellan det år 1820 byggda hörnhuset och det nya tre-våningshuset. Det visar sig därmed att det endast är två av de senast byggda husen (från 1865 och 1860) som finns medtagna på Fritz Ochsners modell av "Storehus" och "Lillehus" (se bilden på s. 19).

Hellström skriver om "Lillehus" och "Storehus", men när man studerar gamla kartor och bilder blir det alltså tydligt att han för sina syften har förenklat bilden åtskilligt och att Björklundska gården i verkligheten bestod av åtminstone fem hus, byggda i olika omgångar under perioden 1820–1865. Husen låg dessutom vid tre olika gator.

Vilket av husen var då förlagan till "Lillehus"? I *Dagdrömmar* får vi faktiskt tydligt besked, nu när vi är bättre orienterade. "Lillehus vette åt smal-gatan", heter det ju i romanen, och smalgatorna var dåtidens namn för nuvarande Östra respektive Västra Vallgatan. Förr var detta de smalaste – och fattigaste – gatorna i Kristianstad. Så förlagan till det fattiga "Lillehus" låg alltså vid Östra Smalgatan och inte vid Lazarettsgatan (nuvarande Döbelnsgatan) som Fritz Ochsners modell vill göra gällande.

Troligtvis är själva benämningarna "Lillehus" och "Storehus" sprungna ur Hellströms författarfantasi, och eftersom de enbart används i de tidiga kapitlen kan man tänka sig att de avser att spegla lillpojken Stellan syn på sin lilla men komplicerade värld. Namnen har blivit vedertagna i Hellström-litteraturen genom flitigt citerande av enstaka romanavsnitt, men lustigt nog håller författaren inte själv fast vid dem. I *Dagdrömmar* får Björklundska gården vid ett senare tillfälle – när Stellan redan går i läroverket – det vuxnare och tämligen genomskinliga namnet "Björkmans gård" (s. 334), och det talas redan tidigt i romanen om "änkefru Björkmans flygel" (rimligen en återspeglning av de vuxnas tal), som avdelar "Storegård" från "Lillegård" (s. 93).

Hellström tycks ha tröttnat på att genom namnbyten fikionalisera sin upplevda verklighet i de senare romanerna, och i en tillbakablick i den femte Petreus-romanen, Londonskildringen *Kärlek och politik* (1942), skriver han inte längre "Björkmans gård" utan använder fastighetens autentiska namn: "Björklundska huset". Begreppen "Storehus" och "Lillehus" används inte alls. Det talas nu i

stället om "gathuset" och "gårdshuset". Det var i Björklundska huset som Stellan Petreus "tidigast mött vad han långt senare fick veta kallades den sociala frågan", läser vi. En uppenbar skillnad mot skildringen i *Dagdrömmar* är att det nu inte talas om två olika gårdar, "Lillegård" och "Storegård", utan nu skildras barnen som konkurrenter om en och samma gård. Stellan är inte heller ensamt barn i sitt hus, vilket också är en avvikelse från den första romanen:

Det fanns ett gårdshus till fastigheten. I det bodde "enklare" människor, arbetare vid stadens mekaniska verkstad, som hyrde ett rum och kök. Han själv och de barn som bodde i gathuset var i daglig kontrovers med gårdshusets barn om gården som lekplats. Han och gathusets barn ansåg sig ha större rätt till den, eftersom deras fäder hade större våningar och betalade högre hyra. Men gårdshusets barn var talrikare, och fastän de påstods ha det fattigt och ont om maten och var fulla av loppor och löss, var de samtidigt starkare, tilltagsnare och aggressivare. Därför avgick de också alltid med segern. De behärskade gården. Det berodde på deras godtycke, om gathusets barn fick använda den som lekplats. Deras tillåtelse vanns lättast, men inte alltid, genom mutor – karameller, gamla leksaker, en bulle med socker på eller till och med bara en smörgås. (*Kärlek och politik*, s. 136f)

På dessa sidor i *Kärlek och politik* heter det inledningsvis att Stellan hade "kommit till världen" i Björklundska huset, "där han bott de första åtta åren av sitt liv". Av sammanhanget måste man tro att Stellan hade fötts i "gathuset", vilket skulle motsvara *Dagdrömmars* "Storehus". Hellström håller alltså i romanerna fast vid fiktionen – men när han i icke-fiktiva sammanhang några enstaka gånger nämner sitt uppväxtkvarter, då ger han en annan version.

Vi lämnar därmed fiktionens värld för verklighetens Kristianstad. Var påstår Hellström egentligen att han fötts och vuxit upp? I en minnesuppsats från 1945, "Vida världen och Snörmakare Lekholm", berättar han om ett besök som han som hemvändande 40-åring gjorde på Östra kyrkogården, där hans mor och lillebror låg begravda. Han fortsätter: "Jag tog vägen tillbaka till staden över Lasarettsgatan, där jag fötts" (*Personligt*, s 25). Även i ett annat sammanhang skriver Hellström i förbigående att han föddes "vid Lazarettsgatan i Kristianstad". Lasarettsgatan alltså – inte Östra Boulevardgatan, där förebilden för "Storehus" låg. Som framgått var Lasarettsgatan namnet på den gata som nu kallas Döbelngatan, så Hellströms utsaga innebär att hans födelsehus låg vid denna gata.

Nu är det dags att återvända till den ovan nämnda och delvis citerade uppsatsen ur *Föreningen Gamla Christianstads Årsskrift* (1955). Mauritz Persson skriver där:

Beskrivningen passar ännu i dag rätt väl in på Björklundska fastigheten i Kristianstad, [...]. I en lägenhet vid Lasarettsgatan i detta fastighetskomplex

bodde sergeanten, sedermera styckjunkaren A.E. Hellström med sin familj under 80-talet. Åren 1895-97 hade familjen sin bostad på andra våningen i huset utåt Ö. Boulevarden, Dagdrömmars Storehus. (s. 82)

Här och i uppsatsens fortsättning bekräftas alltså, dels att Hellström verkligen bodde i fastigheten under sin uppväxt och dels att han för bättre litterär verkan har renodlat och lagt verkligheten till rätta. Förutom de delar av fastigheten som han i *Dagdrömmar* kallar "Storehus" (vid Östra Boulevarden) och "Lillehus" (vid Östra Smalgatan) fanns vid Lasarettsgatan det hus där Gustaf Hellström själv hade fötts och vuxit upp. Persson fortsätter:

Fastighetskomplexet med dess i romanen – men inte i verkligheten – av officerare bebodda högborgerliga Storehus, med den mera anspråkslösa tvåvåningslängan utåt Lasarettsgatan – som inte nämnes i *Dagdrömmar* – och de proletära bostadslägenheterna vid Smalgatan blir för Hellström "en bild av det moderna samhället" med dess klassmotsättningar. Dem lärde Stellan Petreus känna under sina lekar med arbetarpojarna på Lillegård, och Gustaf Hellström förmodligen sammaledes. I husförhörlängderna från 80- och 90-talen finner man hyresgäster i Björklundska fastigheten med sådana yrkesbeteckningar som arbetare, konstförvant, järnsvarvare, formare, bleckslagaregesäll. (s. 82f)

Så långt Mauritz Perssons uppsats från 1955. Gustaf Hellström har för sin skildring förmodligen inspirerats av socialisternas uppdelning av det moderna samhället i två diametralt skilda läger: överklass och underklass. Till saken hör att Hellström när han skrev romanen *Dagdrömmar* ju bodde i den långt större, utpräglade industristaden Norrköping där det moderna klassamhället verkligen frodades. Men regementsstaden Kristianstad var inget sådant modernt industri-samhälle under Hellströms uppväxt. Tvärt om, här levde det gamla samhället kvar mer uppenbart än på andra håll, med dess mångfaldiga gradskillnader. Den sociala spännvidden mellan husen i Björklundska gården och deras invånare var säkert påtaglig i det socialt skiktade Kristianstad, men som framgått renodlas den avsevärt i romanerna.

I det gamla ståndssamhället var underofficerens sociala ställning ganska blygsam, han var med Gustaf Hellströms ord en "underhuggare". I *socialisternas* ögon, däremot, fanns bara proletariat och överklass – och militära befäl sorterades per automatik till den senare kategorin. Det är genom att anlägga ett sådant renodlat socialistiskt klassperspektiv som Gustaf Hellström kan låta sitt alter ego Stellan Petreus identifiera sig med överklassen.

Parentetiskt kan tilläggas att Hellström faktiskt anknyter till Björklundska gården även i romanen *Snörmakare Lekholm får en idé*. Det görs visserligen utan namns nämnande, men fastighetens läge vid kreaturstorget är en tydlig finger-

visning. I denna roman har fastigheten betydligt lägre status än i *Dagdrömmar*. I motsvarigheten till ”Storehus” finns en tämligen misskänd lokal, Berggrenska krogen, belägen i bottenvåningen. (I verkligheten fanns här ett kafé.) Det är där Kalle Lekholms farbror Anders, ”musikern”, underhåller middagsgästerna och det är där han träffar sin blivande hustru, servitrisen Hulda.

Så småningom flyttar Anders och Hulda in i huset vid Östra Smalgatan, alltså motsvarigheten till *Dagdrömmars* ”Lillehus”. Det är ett mycket praktiskt arrangemang. På så vis kan nämligen farbror Anders, som är svag för sprit, ta sig hem över gården och behöver inte uppträda berusad på staden gator.

När Kalle Lekholm i barndomen besöker farbror Anders och hans talrika familj är det alltså i motsvarigheten till *Dagdrömmars* ”Lillehus” de leker och förundrat lyssnar när han med en blyertspenna spelar arméns tapto på tänderna.

Åter till *Dagdrömmar*. Stellan Petreus far är inte underofficer utan riktig officer – han är löjtnant när Stellan är liten och blir sedermera befördrad till kapten. En officersfamilj kan inte vara bosatt i ”Lillehus”, det förstår vi intuitivt, men därför köper vi tydligen också hela konceptet med den ensamme lille Stellan i de rikas ”Storehus”, vilken står i starkaste motsats till de fattiga rabulistbarnen som trängs i små och barnrika bostäder i ”Lillehus”.

Vi kan nu avrunda. Gustaf Hellström föds vid Lazarettsgatan (nuvarande Döbelnsgatan) i södra delen av Björklundska gården (Kristianstad nr 241–242). Familjen bor där ytterligare sju–åtta år, men gården tycks inte kunna hålla dem kvar, utan familjen Hellström flyttar till Norra Kasern ganska snart efter faderns befordran till styckjunkare. Då är sönerna i runda tal tretton, elva och åtta år, medan dottern är sex år gammal. Rimligen flyttar familjen för att få mera plats, nu när inkomsten har ökat. Den lille Per Anders har dött strax innan.

Snart flyttar familjen vidare till Södra Kasern, men 1895 är man återigen tillbaka i Björklundska gården (Kristianstad nr 241–242), och som framgått är det först nu som man flyttar in i den del av fastigheten som motsvarar fiktionens ”Storehus”. Vid den tiden har äldste sonen Nils redan tagit studenten och studerar i Lund.

Ganska snart flyttar familjen ännu en gång och då tillbaka till Norra kasern, där man bor ännu under Hellströms sista år i läroverket. Men i motsats till verklighetens alla omflyttningar låter Hellström sitt alter ego Stellan Petreus bo kvar i ”Storehus” under hela uppväxten.

Familjen Hellströms tid i ”Storehus” var alltså inte lång, ungefär två år, men man kan notera att fadern under Gustafs tid i Lund och i Stockholm åter är tillbaka i Björklundska gården – han är skriven i Kristianstad nr 241–242 åren 1903–1910. Så när Hellström som ung författare besöker fadern och hemstaden åren före brytningen 1906, så är det återigen där han bor. Kanske är det redan nu

som sagan om ”Storehus” och ”Lillehus” som en bild av det moderna klass-samhället börjar växa fram i hans fantasi?

Sammanfattningsvis kan konstateras att Mauritz Perssons uppsats från 1955 uppenbarligen inte hade fått genomslag i det allmänna medvetandet, utan Hellströms fiktiva berättelse om Stellans uppväxt i ”Storehus” kunde med tiden bli en närmast vedertagen sanning om Gustaf Hellström själv. Att så hade blivit fallet framgår med all önskvärd tydlighet av modellen av ”Storehus” och ”Lillehus” (s. 19), vilken ju sägs föreställa *författarens* barndomskvarter.

Men som framgått ovan bygger modellen på flera missuppfattningar. Det man ser är enbart husen vid Östra Boulevarden och nuvarande Döbelnsgatan. I boulevardhuset bodde Hellström visserligen ett par år i de tidiga tonåren, men han föddes och bodde under barndomsåren just i det hus som modellen menar skulle vara ”Lillehus”. Därtill kommer att den del av fastigheten som låg vid Östra Smalgatan och som Hellström rimligen hade i åtanke, den delen finns inte alls med på modellen! Därmed har modellen fått ny mening: Hellström har faktiskt bott i bägge de avbildade husen.

Att dikta sig en bättre bakgrund – fallet Stellan Petreus

Dagdrömmaren och författaren Gustaf Hellström förverkligar släktens sociala ambitioner på sitt eget sätt – i diktens värld! När han i 40-årsåldern började skriva böckerna om Stellan Petreus ville han skildra sin egen *inre* utveckling i skönlitterär gestalt. Men på dagdrömmares manér valde han samtidigt att försköna uppväxtens *yttre* verklighet. Stellans far i romanerna är ju riktig officer, inte underofficer, och det får konsekvenser för hela verket.

Som ofta påpekats kommenterade författaren själv detta val mot slutet av sitt liv. Han säger att han tröttnade på Stellan Petreus efter den tredje romanen, bland annat av den anledningen ”att jag hade låtit honom födas i ett högre samhällsskikt än det jag själv kom ifrån”. Han fortsätter:

Det var inte – som på vissa håll förmodats – av snobberi som jag socialt flyttat upp honom. Skälet var helt enkelt det att jag genom denna ”uppflyttning” skulle befria honom från hela det komplex av sociala mindervärdes-känslor och därmed sammanhängande ressentiment som han eljest skulle ha haft att släpa med sig och som det redan på den tiden hade blivit en smula tjatigt att vädra. Nu, efter tredje volymen, insåg jag att jag begått ett mycket stort misstag och skurit bort en mycket väsentlig del av mitt väsen genom att inte från början göra honom till en son av en då för tiden socialt hämmad samhällsklass. (*Personligt*, s. 118)

Det som Hellström här skriver innebär, enligt min tolkning, att han inte hade velat skriva en proletärroman. Det hade annars inte varit orimligt: fadern var ju

faktiskt född i ett statarhem. Snobberi eller inte, i vilket fall lät Hellström fiktionen ge en sorts social upprättelse – det finns en uppenbar tendens till social uppgradering i Petreus-böckerna, jämfört med Hellströms egen släkt, och detta ännu i de senare delarna av romanserien.

Namnet Petrus Petreus förekommer på ett prästerligt epitafium i Maria-kyrkan i Åhus. Som framgått tycks familjen Hellström ha tillbringat en del somrar i Åhus på 1890-talet, och de latin- och grekiskstuderande pojkarna Nils och Gustaf Hellström kan ha funderat kring namnet i kyrkan i samma banor som Hellströms vän Algot Ruhe skulle komma att göra i sin recension 1923. Hellström, skriver Ruhe, låter ”hjälten uppträda under ett namn, som, på sitt kökslatin med lite grekiska, nära snuddar vid hans eget”.²⁹

Ungefär så här kan bröderna ha tänkt: ”Häll” eller, med äldre stavning, ”Hell” är ju en kortform för ”stenhäll” och det bibliska namnet *Petrus* betyder som bekant ”sten” eller ”klippa”. Första delen av efternamnet **Petreus** upprepar samma ordstam, medan efterledet i *Petreus* lite lekfullt kan knytas till det kända grekiska uttrycket *Panta rei*, som ju betyder ”allt rör sig” eller ”allt **strömmar**”. Petreus kan därmed skämtsamt översättas Hellström.

Hellström tycks alltså ha lånat ett namn som i hembygden redan var förknippat med prästyrket, och detta passar i själva verket mycket väl in i hans fiktiva värld. Stellan Petreus avlidne farfar sägs nämligen ha varit prost – inte statare, som Hellströms egen.

Som redan konstaterats värderas präster högt hos Hellström. Mormoderns bäge bröder var ju kyrkoherdar. Men också läkaryrket har hög status.

Jularna tillbringar den moderlöse Stellan Petreus och hans far i Lund hos farmor prostinnan Petreus, som är änka. Där möter de delar av den stora släkten, och läsaren finner då att av kapten Petreus tio syskon är nio stycken män och av dessa nio är hela sju stycken läkare. Den lyckade brodern Nils Hellström i sjufaldig upplaga – vilket bittert skämt! Vi kan påminna oss att Hellström bodde hos brodern i överläkarvillan i Norrköping just under den period då han skrev de första romanerna om Stellan Petreus, så det är knappast någon slump.

Den äldste brodern Petreus är inte läkare men är i stället prästvigd. Han sägs rentav vara professor i exegetik och möjligen blivande biskop! Men det finaste yrkesvalet bland syskonen har enligt berättarrösten ändå Stellans far, numera kaptenen Gunnar Petreus, fått göra – han är ju officer!

Är det alltså så att Hellström genom Stellan Petreus diktar sig en gedigen borgerlig bakgrund? På det kan man svara både ja och nej, för som så ofta hos Hellström blir bilden mer tvetydig, när man studerar den närmare. Nu är nämligen att notera, att Stellans farmor var prostens Petreus tredje hustru (*Dagdrömmar*, s. 232ff). Farmor prostinnan har därför många lyckade styvbarn men i

²⁹ Ur Algot Ruhes recension av *En mycket ung man* (Politiken 1923 11 22). Citerat efter Tomson, s. 168.

själva verket bara två egna söner. Den förste av dessa är Stellans yngste farbror, ”olycksfågeln Erik”, som har ”gått till sjöss och uppslukats av Amerikas millioner”. Här finns en tydlig parallell till Kalle Lekholm, alias Charles Holmes, i snörmakarromanen, som ju också har rymt till Amerika, även om han så småningom kommer tillbaka. Charles Holmes tänker faktiskt vid ett tillfälle på sig själv, just som ”olycksfågel” (s. 16).

Farmor prostinnans andra egne son är Stellans far Gunnar, som genom brödernas ansträngningar har beretts möjlighet att bli officer – de har gemensamt betalat hans studiekostnader. ”På den tiden stod officeren högst på den sociala rangskalan”, konstaterar berättarrösten, men samtidigt visar det sig att Gunnar, ”lyxfågeln”, alls inte förmår leva upp till brödernas förväntningar. Hans befordringsgång går alldeles för långsamt! Har den yngste brodern, familjens ”Benjamin”, inga ambitioner? knorrar de lyckade bröderna. ”Varför spottade han inte i händerna, tog ett karlatag och sökte komma in i generalstaben i stället för att stå i kön och vänta?” (s. 234).

Kapten Petreus karriär misslyckas så småningom definitivt i och med att han blir förbigången till major: ”hans liv var förfelat, meningslöst. Han var utom räkningen, hörde till de levande döda, som släpa fram sina återstående tjänsteår i en enda oavbruten missräkning” (s. 406). Denna sin olycka dränker Stellans far stundom i sprit.

Stellans bakgrund på faderns sida är alltså inte fullt så präktig som man först kunde tro. Det finns sprickor i fasaden, för genom farmodern har det i släkten Petreus kommit in arvsanlag som kan leda fel.

Också på moderns sida har Hellström gett Stellan en utomordentligt präktig borgerlig bakgrund. Under Stellans studieår är morfadern konsul i Göteborg. Han är mycket rik och ”kommendör av Vasaorden (andra klassen)”, sägs det i den tredje romanen.³⁰ Han är dessutom ledamot av Riksdagens Första kammare.

I den fjärde romanen förstår man rentav att det är morfaderns pengar som hittills har bekostat Stellans halvhjärtade licentiatstudier i Stockholm. Så när morfaderns firma plötsligt går bankrutt förlorar Stellan sitt ekonomiska stöd och blir ställd på bar backe.³¹

Vid närmare påseende finns det alltså också på moderns sida en betänklig spricka i fasaden. Men Hellström håller ändå envist fast vid sitt alter egos fina släktbakgrund genom romanserien. Ännu i den sista romanen får Petreus i förbigående säga att ”farmor var änkeprostinna och mormor gift med en grosshandlare i Göteborg”.³²

³⁰ *Sex veckor i Arkadien*, s. 15.

³¹ *Det var en tjugande idyll*, s. 117ff, särskilt s. 124. Även Stellans pensionerade far, kapten Petreus, har understötts av sin svärfar och lär nu få det besvärligare, också han (s. 123).

³² *I morgon är en skälm*, s. 81.

Att dikta sig en bättre bakgrund – fallet Kalle Lekholm

Som bekant har Hellström vävt in drag av sig själv inte bara i Stellan Petreus utan också i karaktären Kalle Lekholm i *Snörmakare Lekholm får en idé* (1927). Nu är ju Kalles far verkligen underofficer, liksom Hellströms, och det är därför lätt hänt att vi oreflekterat tror att Kalle delar Gustafs sociala status och bakgrund fullt ut. Men så är det alls inte.

När vi först möter Kalle Lekholm i snörmakarromanen är denne nyss hemkommen från USA efter många år utomlands, och han presenteras för oss – inte som författare och journalist, som Hellström själv, utan som ”doktor Charles Holmes [...] vid amerikanska marinens sjukhus i Annapolis”.³³ Några sidor senare preciseras detta till att Kalle Lekholm är kirurg, vilket åter leder tankarna till Hellströms bror Nils, som ständigt tycks spöka som jämförelseobjekt i lillebror Gustafs medvetande.

Men denne Charles Holmes, alias Kalle Lekholm, är än finare. Han är inte bara *läkare*, han är också *officer*. Mer precist: ”kirurg i amerikanska marinens läkarkår, med lieutenant commanders rang”.³⁴

Kalle Lekholm – läkare och officer. Allt går igen. Som nyss framgick var ju Stellan Petreus far officer och hans bröder läkare (utom en som rymt och en som var prästvigd professor).

Det vore alltså ett stort misstag att uppfatta den vuxne Gustaf Hellström och den hemvändande Kalle Lekholm (alias Charles Holmes) som jämbördiga i socialt hänseende. Och detta gäller också den sociala bakgrunden. Ett par sidor in i romanen presenteras Charles Holmes nämligen som ”sonen till en strävsam drätselkamrer”. Det är först senare i romanen som vi får veta att fadern Carl Lekholm under Kalles uppväxttid varit underofficer.

Den militära titeln används knappast alls i romanen, utan Carl Lekholm kallas i stället ”matematikern”, en hederstitel som pekar framåt genom att antyda det orättvisa och rentav orimliga i hans låga befattning vid regementet. Pojkarna Lekholm lider av denna orättvisa, och när faderns upphöjelse väl kommer uppfattar de den som ett mirakel men också som en bekräftelse på vad de själva alltid vetat:

Detta som hänt var vidunderligare än undret i sagan. Deras far var inte längre underofficer. Han behövde inte längre stå i givakt med handen vid mösskärmen för förste bäste löjtnantspojke. Han var en fri man. Världen och samhället hade äntligen kommit till insikt om, vilken tusan till karl deras far var och genom att utse honom till kamrer i drätselkammaren givit

³³ Annapolis ligger mellan Baltimore och Washington i delstaten Maryland. Här ligger sedan 1845 United States Naval Academy.

³⁴ Detta motsvarar majors rang.

den påtagliga rättvisan den handräckning, den under alla dessa år skriat efter.

En drätselkamrer sitter i ledningen för stadens ekonomiska förvaltning, och för detta ansvarsfyllda uppdrag har nu romanens Carl Lekholm handplockats av stadens starke man, vice konsul Jönzén.³⁵

Hellströms far, Eric August, anställdes som kassör vid gas- och vattenverket efter pensionen 1899, så det finns en viss verklighetsbakgrund bakom Carl Lekholms upphøjelse till drätselkamrer. Men liksom tidigare passar Hellström på att i fiktionens värld göra förhållandena mer lysande, för skillnaden mellan stadens drätselkamrer och kassören vid stadens gas- och vattenverk var rimligen ganska stor.

Är det då alls sannolikt att en underofficer kunde bli drätselkamrer? På den frågan har Nils Hellström faktiskt svarat i ett redan citerat avsnitt, där en av faderns underofficerskollegor omtalas som "[s]edermera stadens drätselkamrer Cederberg". Eric August Hellströms kollega Cederberg har fått låna ut sin lyckade karriär till Kalle Lekholms far!

Det är inte bara Kalle Lekholm och hans far Carl som fått högre social status än Gustaf och hans far Eric August Hellström hade i verkligheten. Hela släkten Lekholm kommer ursprungligen från högre sociala skikt än Hellströms egen. På Lekholmarnas sida har familjeförsörjarna varit väletablerade borgare. De är snörmakare sedan flera generationer och har ägt en fastighet vid Östra Storgatan. Fastigheten gick dem dock ur händerna när Kalles farfar – romanens snörmakare – förlorade leveranserna till regementet och gick i ekonomisk bankrutt.

I romanens nutid har släkten Lekholm därför under en generation rört sig nedåt på den sociala skalan. Men med matematikern och hans söner höjer den sig igen och nu till högre nivåer än den ursprungliga.

Något oväntat – även för sönerna – visar det sig dessutom att "matematikern" kan peppra sitt tal med latinska uttryck när andan faller på: "Ab aspera ad astra, hette det på den tiden jag läste latin", får han undslippa sig i samband med sin upphøjelse till drätselkamrer.³⁶ Carl Lekholm hade nämligen hunnit gå ett antal år på läroverket innan hans far snörmakaren gick i konkurs. Kontrasten är onekligen stor till författarens egen far, som vid motsvarande tid i sitt liv slet som dräng på skånska slätten.

³⁵ Som så ofta har Hellström haft en levande förlaga också till karaktären Jönzén (före detta Jönsson), grosshandlare i brännvin och ordförande i drätselkammaren. Förebilden var en framgångsrik handlare vid namn Larcén, f.d. Larsson. Se Hans Holmbergs uppsats "Ynglingar under påverkan" i *Det var ingen tjusande idyll*, s. 87ff.

³⁶ Ett citat från Seneca: "Mot stjärnorna genom svårigheter".

Också på moderns sida finns en avsevärd olikhet mellan roman och verklighet. Och mönstret går igen: även moderns släkt har sett bättre dagar. Maria Lekholm är egentligen prästdotter:

Hon var dotter till en präst, som dött knall och fall ett par år efter att han fått pastorat, och lämnat de sina, en änka, en dotter och två söner, med ett extra nådeår utöver det ordinarie att klara resten av mannens studieskulder och sin egen framtid. (s. 232)

Under större delen av Kalle Lekholms skoltid har hans föräldrar i stort sett samma villkor som Gustaf Hellströms föräldrar hade haft. Fadern är underofficer och modern bidrar till försörjningen genom extra sömnadsarbete som utförs i hemmet.

Så långt är det påtaglig likhet mellan fiktion och verklighet. Men som vi sett är makarna Lekholm olika Hellströms egna föräldrar på så vis att författaren låter dem komma ur högre sociala skikt. Deras kamp är därmed i grunden en kamp för att *återvinna* en social position, som ursprungligen varit deras men som livets orättvisor hittills har förmenat dem.

Barnen Hellströms sociala avancemang var av annat slag, och där kan man verkligen tala om klassresor, med tanke på att farföräldrarna hade varit statare.

Familjernas svarta får

Som framgått har både Stellan Petreus och Kalle Lekholm betydligt gedignare borgerliga bakgrunder än författaren själv, och detta både på fädernas och på mödrarnas sida. Men när dessa vackra sociala fasader väl har etablerats i romanerna, låter Hellström sina två huvudpersoner och alter ego för en tid avvika från sin respektive släkt i negativ bemärkelse. Det är som om han höjer upp dem till borgerligheten bara för att deras fall ska bli så mycket större – de blir sina familjers förlorade söner eller svarta får. Kalle Lekholm har förfalskat sin fars namnteckning och rymt till Amerika, medan Stellan Petreus bryter med sin far genom att försumma sina studier och i stället försöka sig på författarskap och journalistik – föraktliga verksamheter i faderns ögon.

De faller alltså ur sin borgerliga ram, men å andra sidan lyckas de bägge åter ta sig upp, och då helt av egen kraft. Stellan blir författare och utrikeskorrespondent, och Kalle har ju blivit kirurg och officer vid amerikanska flottans huvudkvarter i Annapolis strax utanför Washington DC.

I denna dramatiska utveckling liknar de Gustaf Hellström, som under det sista Stockholmsåret hade brutit med sin familj och som – nära nog helt utblottad – på vinst och förlust vågade sig i väg till London för att pröva lyckan som *Dagens Nyheter*s korrespondent. Helt av egen kraft lyckades Hellström ta sig upp igen, och så speglar fiktionen i slutändan ändå verkligheten – om vi ser bortom alla omdiktade detaljer...

Dokument inför årsmötet söndagen den 7 april

Vänligen tag med medlemshäftet till årsmötet!

Ekonomisk berättelse för Gustaf Hellström-sällskapet 2018

Bokslutet för 2018 balanserar. Intäkterna uppgår till 48 733 kr och utgifterna till 49 034 kr, ett underskott på 251 kr. Därtill en leverantörsskuld på 25 tkr.

Intäkterna är lägre än under tidigare år. Det beror dels på att försäljningen har sjunkit i jämförelse med tidigare år och dels på att vi inte fick något bidrag av Svenska Akademien för utgivningen av årets bok.

Sällskapet avslutade i och med årets bok, med texter från Gustaf Hellströms Amerikaperiod, en serie på sex böcker kring Hellströms journalistik. De senaste böckerna har sålt sämre än de tidigare, vilket tyder på en viss mättnad vad gäller journalistiken. I år uppgick försäljningen till drygt 12 tkr. I och för sig kan vi räkna med långa försäljningskurvor på dessa böcker, men på en relativt låg nivå, och sällskapet får därför ställa in sig på lägre försäljningsintäkter framöver.

I och med att Svenska Akademien inte finansierade årets journalistiksatsning, så består årets bidrag av följande: Kristianstad kommun (4000 kr), Handelsbanken (3000 kr) och Folkuniversitetet (2300 kr).

Glädjande nog har vi ökande medlemssiffror. Vi fick under året 14 nya medlemmar och har nu 166 medlemmar. Nettoökning är dock måttlig, då vi av olika skäl samtidigt tappat medlemmar. Medlemsintäkten blev drygt 18 tkr.

Vi delar monter under Bokmässan med Svensk Presshistorisk Förening och intäkterna under rubriken "Samarbete", 9355 kr, är SPFs andel av kostnaderna.

Utgifterna domineras av Bokmässan, cirka 10 tkr netto. Utgifterna för möten och trycksaker är måttliga. Portokostnaderna kommer framöver att sjunka något då vi numera är avtalskunder hos Post Nord, vilket ger rabatterade utskick.

Stipendiet på 1000 kr går till elev(er) på Söderportskolan som visat intresse för internationella frågor i Gustaf Hellströms anda.

Vårt inköpskonto på drygt 9000 kr är jämförelsevis lågt, vilket förklaras av att vi ännu inte har blivit fakturerade för tryckkostnaderna för årets Amerikabok. Inköpen 2018 utgörs framför allt av ett nytryck av "Tyska riket", ett par nya bärbara högtalare samt antikvariska böcker till våra bokbord.

Årets behållning uppgår till drygt 83 244 kr.

Bokslut för 2018

Gustaf Hellström-sällskapet

Intäkter		
Medlemmar		18075
Försäljning		12053
Bidrag/sponsring		9300
Samarbete		9355
Ränta		0
S:a intäkter		48783
Utgifter		
Bokmässan		19923,58
Trycksaker		2705
Möten		6611,14
Domän		1292,6
Avgifter		1603
Stipendium		1000
Inköp		9644
Porto		6255
S:a utgifter		49034,32
Årets resultat		-251,32
Balansräkning		
Driftskonto 171231		106113,69
Årets resultat		-251,32
Driftskonto 181231		105862,37
Bankkonto		2016,18
Leverantörsskuld		25000
Handkassa		366
S:a tillgångar		83 244,55

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2018 FÖR GUSTAF HELLSTRÖM-SÄLLSKAPET

STYRELSE: Hugo Karlsson, ordförande
Bengt Granstrand, vice ordförande
Roland Persson, kassör
Bo Silverbern, sekreterare
Lennart Leopold, huvudredaktör för skriftserien och
medlemsbladet samt webbmaster
Anders Tell, Facebook-ansvarig
Viveca Dettmark
Lena Persson
Margareta Wingårdh

REVISORER: Elsa Christersson och Jan Seebass

REVISORSSUPPL.: Anders Bojs

VALBEREDNING: Per-Olof Forslund, sammankallande
Åke Lövkvist
Göran Skoglösa

MEDLEMMAR OCH MEDLEMSAVGIFTER: Vid årsskiftet 2018/19 hade Gustaf Hellström-sällskapet 166 medlemmar, att jämföra med 163 medlemmar årsskiftet 2017/2018. Vi är tacksamma för att så många är intresserade och stöttar sällskapets verksamhet.

Årsavgiften var oförändrad, 125:- för enskild medlem, 175:- för familjemedlemskap (två personer) och 2000:- för ständigt medlemskap.

KRING STYRELSEN: Gustaf Hellström-sällskapets styrelse har under året haft sex protokollförda sammanträden samt ett konstituerande sammanträde (2 maj).

Vid årsmötet den 22 april 2018 lämnade Disa Lundgren styrelsen efter nio år, varav åtta som styrelsens ordförande. Hugo Karlsson valdes till ny ordförande och Lena Person invaldes som ny ledamot.

Disa Lundgren avtackades flerfaldigt: av årsmötet, av den nyvalde ordföranden Hugo Karlsson, av Anders Bojs och slutligen av Lennart Leopold, som gav en återblick på hennes omfattande insatser för Gustaf Hellström-sällskapet. Slutligen överlämnades Sällskapets gåva. Det var ett oläst exemplar av förstaupplagan av *Dagdrömmar* från år 1921, med ett brev interfolierat där Hellström särskilt tackar Åke Bonnier för det vackra omslaget.

VERKSAMHET: Gustaf Hellström-sällskapet har ... haft två **medlemsmöten** (årsmöte och höstmöte); gett ut två **medlemsblad**; i samarbete med Kristianstad Pensionärsuniversitet genomfört en **studiecirkel** om Gustaf Hellström; delat ut ett **stipendium** till minne av Gustaf Hellström; givit ut boken ***Kriget, Wilson och Freden. Gustaf Hellström i Amerika 1918–20***; deltagit i **Kristianstad Bokfestival** med bokbord, boksläpp och föredrag om den nya boken; genomfört fem **författarvandringar**, tre om Gustaf Hellströms Kristianstad och två om Författarnas Kristianstad. Därtill har vi i september deltagit vid **Bokmässan i Göteborg**, där vi delade monter med Svensk Presshistorisk Förening (från 2019 benämnd Svensk Mediehistorisk förening).

Alla delar av verksamheten är värdefulla och viktiga för Sällskapets kontakter med medlemmar och allmänhet och för spridning av kunskap om Gustaf Hellström, hans liv och författarskap. Några delar av verksamheten skall ändå ägnas extra utrymme här i verksamhetsberättelsen:

Stipendium till minne av Gustaf Hellström – journalisten, författaren och samhällsdebattören. Stipendiet instiftades 2017 och utdelades första gången i juni 2018 till två elever, Linnea Sventorp och Arvid Elmberg från två av avgångsklasserna på Söderportskolan i Kristianstad. Detta blev ett uppskattat inslag vid avgångsklassernas avslutning!

Gustaf Hellström hade sina rötter i Kristianstad och tog studenten år 1900 vid Högre Allmänna Läroverket i Kristianstad, nuvarande Söderportskolan. Stipendiet på 1000 kronor skall enligt Gustaf Hellström-sällskapets statuter tilldelas elev(er) i avgångsklass vid Söderportskolan som visat särskilt intresse för internationellt arbete och internationella frågor. Stipendiet, som alltså denna första gång delades mellan två stipendiater, är instiftat till minne av journalisten, författaren och samhällsdebattören Gustaf Hellström. Stipendieutdelare var Disa Lundgren och Viveca Dettmark. Gustaf Hellström har kommit hem till sin gamla skola!

Gustaf Hellström – utrikeskorrespondent för *Dagens Nyheter*. Gustaf Hellström-sällskapet har i sin skriftserie gett ut sex böcker kring Gustaf Hellströms insatser som utrikeskorrespondent och journalist. Lennart Leopold har varit redaktör för hela serien i samarbete med Sigurd Rothstein (tre böcker), Roland Persson (två böcker) samt Disa Lundgren och Jane Mattisson Ekstam (en bok).

Om den sjätte boken i skriftserien, *Kriget, Wilson och freden*, har Lennart Leopold, Roland Persson och Disa Lundgren under 2018 föreläst vid Bokfestivalen i Kristianstad, vid Bokmässan i Göteborg och vid Sällskapets Höstmöte.

Inför årsmötet 2020, då Sällskapet kan fira sitt tjugoförårsjubileum, arbetar styrelsens medlemmar med ett gemensamt bokprojekt kring Hellströms novellistik.

Två **medlemshäften** med Lennart Leopold som redaktör har under 2018 sänts ut till samtliga medlemmar. Vårens häfte innehöll, förutom ordförandens sida och Verksamhetsberättelsen för 2017, brev, artiklar och bildmaterial som belyste Gustaf Hellström och året 1942 – **året när bekräftelsen kom** – med bl.a. sextioårshyllningar och inval i Svenska Akademien. Höstens häfte kretsade kring **faderns brev** till sonen Gustaf åren 1918–24.

Medlemsmöten. Medlemsmötet **våren 2018**, som var Gustaf Hellström-sällskapets årsmöte, började med en föreläsning av författaren **Elisabeth Åsbrink**, som då ännu var ordförande i Svenska Pen – en post som Gustaf Hellström själv beklädde under ett antal år, innan han 1942 valdes in i Svenska Akademien. Elisabeth Åsbrinks föreläsning, som i viss mån handlade om Svenska Pen men framför allt om hennes uppmärksammade bok **1947**, var ett samarrangemang med Stadsbiblioteket. Efter föreläsningen samlades Sällskapets medlemmar på Gustaf Hellström-rummet för årsmöte och förfriskningar.

Höstmötet kretsade kring Hellströms vistelse i Amerikas Förenta stater åren 1918–20. **Roland Person** föreläste om **Hellströms tid i USA** och **Lennart Leopold** om Hellströms lansering i Sverige av **dramatikern Eugene O’Neill**. Båda föreläsningarna hade direkt anknytning till boken *Kriget. Wilson och Freden*.

Höstmötet avslutades med att litteraturprofessor **Peter Forsgren** höll en föreläsning med titeln **”Skjut ner de djävlarerna”**. **Klass och etnicitet som konfliktzoner i Gustaf Hellströms amerikaroman *Ett rekommendationsbrev* (1920)**.

Medlemsmötena 2018 var bägge relativt välbesökta (35–40 personer), med tanke på att ungefär hälften av medlemmarna är bosatta på andra håll. Vid de halvtidslånga samkvämen med ost, vin eller cider, det vi i styrelsen kallar ”förfriskningar”, blev det trevliga samtal i små grupper, många medlemmar köpte lotter och några handlade böcker från bokbordet.

För Gustaf Hellström-sällskapets styrelse

Hugo Karlsson
Ordförande

Roland Persson
Kassör

Bo Silverbern
Sekreterare

Dagordning för Gustaf Hellström-sällskapets årsmöte

Tid: Söndagen 7 april, 2019, kl 15.00

Plats: Gustaf Hellström-rummet på Kristianstads
stadsbibliotek

Vänligen tag med medlemskortet till årsmötet!

ÅRSMÖTESFÖRHANDLINGAR

Ärenden:

1. Val av ordförande för mötet
2. Val av sekreterare för mötet
3. Val av två justeringspersoner
4. Fråga om mötets stadgeenliga utlysande
5. Styrelsens verksamhetsberättelse
6. Ekonomisk rapport
7. Revisorernas berättelse
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för år 2018
9. Val av ordförande för Gustaf Hellström-sällskapet för ett år
10. Val av kassör för Gustaf Hellström-sällskapet för ett år
11. Val av övriga styrelseledamöter
12. Val av revisorer och revisorssuppleant
13. Val av valberedning
14. Fastställande av årsavgift för år 2020
15. Kommande verksamheter i Gustaf Hellström-sällskapet
16. Övriga frågor
17. Årsmötet avslutas

PAUS: Förfriskningar, mingel och bokförsäljning

ILLUSTRERAT FÖREDRAG: Under rubriken "Hellström, Garbo och O'Neills *Anna Christie*" berättar Lennart Leopold om Hellströms nyupptäckta översättning samt Dramatens uppsättning hösten 1923 av **Eugene O'Neills** *Anna Christie*. Även **Greta Garbos** framgångsrika filmversion aktualiseras.

Varmt välkomna till årsmötet!

Styrelsen

Gustaf Hellströms morbror Jöns – några tillrättalägganden

I det förra medlemsbladets not 12 refererade jag den uppsats om Gustaf Hellströms släkt, som publicerades 1964 av Erik Hellerström i *Släkt och hävd* nr 1. I noten står bland annat: ”Morbror Jöns var ende bror till Gustafs mor Johanna Hellström, född Jönsson. Han hette ursprungligen Jöns Peter Jönsson men tog senare sin farfars namn, Brickenberg.” Det visar sig att detta behöver preciseras. I not 14 står dessutom följande som rör morbrodern: ”Gustafs mor Johanna hade ingen syster som hette Karin, så rimligen var moster Karin hustru till Gustafs morbror Jöns i Växjö.” Det senare visar sig vara helt felaktigt. Det är min släktforskande bror Christer som har hjälpt mig att kontrollera, ändra och komplettera uppgifterna. Han skriver som följer här nedan.
Red.

Jöns Peter Jönsson är färdig sadelmakare när han kommer till Växjö. Han startar sedan verksamhet med lärlingar och allt. Någon gång mellan 1906 och 1913 stryks titeln sadelmakare i kyrkboken och skrivs istället in möbelfabrikant och rådman. Då har han också i sitt hushåll (anställd) en försäljerska.

Jöns Peter var gift två gånger:

Första hustrun var Pernilla Green (död 1911). Hon bodde innan giftermålet i Stoby. Andra hustrun var Selma Holmgren (som levde längre än honom). Hon bodde innan giftermålet i Hässleholm.

Jöns Peter fick fyra barn, alla med Pernilla Green. Alla dog tidigt: En dotter dog vid födseln 1882. Följande år föddes tvillingar varav den ena dog vid födseln och den andre (Pedro Laurentius) dog efter 12 dagar. Sonen Per Love Emanuel som föddes 1887 dog 1890. Därefter hade makarna två fosterbarn, bägge från Kristianstadtrakten.

Jag har inte hittat någon möjlig ”moster Karin” i samband med detta.

Jöns Peter utbildas till sadelmakare i Stoby. Han flyttar sedan tillfälligt till modern i Kristianstad. Där tycks han lägga sig till med namnet ”Brickenberg” (med i). När han i november 1879 kommer till Växjö kallas han i inflyttningslängden för ”Sadelmakaren Jöns Peter Jönsson Bräckenberg” (med ä). I kyrkboken skrivs han sedan Jöns Peter Jönsson Breckenberg (med e). Men det är endast under några år som han är noterad som Jönsson Breckenberg. Omkring 1884 sätts Breckenberg inom parentes, och efter 1886 använder han tydligen inte namnet Breckenberg längre, utan enbart Jönsson. (Redan i sonens dödsnotis 1883 är efternamnet enbart ”Jönsson”.) Det verkar därför som han var känd som Jönsson och inte som Breckenberg. Jöns Peter dog 31/7 1925.

Christer Leopold

Hellström-Nytt...

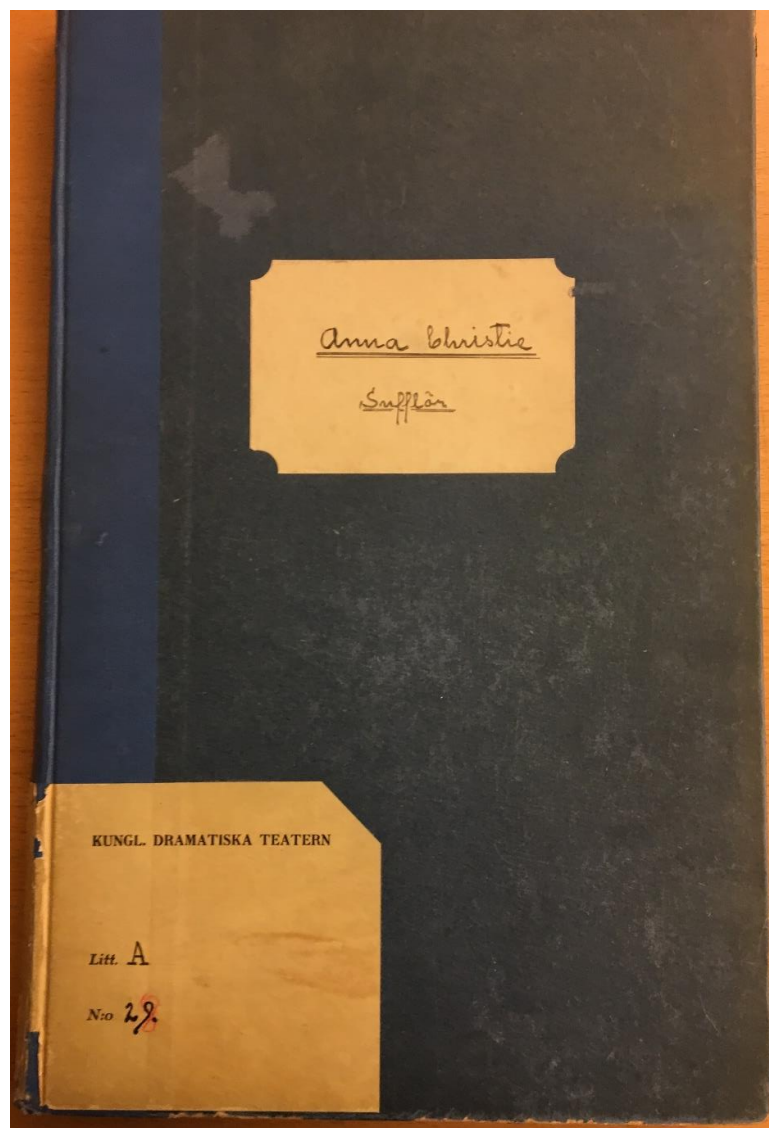
”Hellström, Garbo och O’Neills *Anna Christie*”

Gustaf Hellström-sällskapet har årsmöte med förfriskningar och illustrerat föredrag söndagen den 7 april, klockan 15.00 (se dagordning på s. 37).

Årsmötesförhandlingarna kommer först. Sedan bokförsäljning och förfriskningar. Efter pausen följer Lennart Leopolds föredrag, vilket inledningsvis anknyter till texterna kring Gustaf Hellström och den amerikanske dramatikern Eugene O’Neill i Sällskapet Amerikabok från i höstas.

Sedan boken gavs ut har ytterligare material framkommit. Det visar sig att Hellströms översättning av O’Neills *Anna Christie* finns bevarad i Dramatens arkiv, och även en del dokumentation kring uppsättningen finns där. Här nedan avbildas sålunda omslaget till sufflörens handskrivna version av Hellströms text.

I föredraget lyfts Hellströms översättning fram, liksom Dramatens uppsättning hösten 1923. För åskådlighetens skull presenteras skådespelet med illustrationer från Greta Garbos framgångsrika filmversion från 1930.

Gustaf Hellström-sällskapet är ett ideologiskt fristående sällskap, som verkar för att lyfta fram Gustaf Hellströms litterära författarskap och journalistik. Sällskapet har sitt säte i Kristianstad.

Adress: c/o Lennart Leopold, Floravägen 74, 291 43 Kristianstad.

Mailadress: lennart.leopold@gmail.com

Hemsidans adress: www.gustafhellstrom.se

Styrelse: Hugo Karlsson, ordförande; Roland Persson, kassör; Bo Silverbern, sekreterare; Viveca Dettmark, Bengt Granstrand, Lennart Leopold, Lena Persson, Anders Tell och Margareta Wingårdh, ledamöter.

Hedersmedlemmar: Christina Hamrin och Daniel Soutine.

Ständigt medlemskap: *Kristianstadsbladet*.

Medlemsblad, redaktör: Lennart Leopold.

Skriptserie, huvudredaktör: Lennart Leopold.

Hemsida, redaktör: Lennart Leopold.

Facebooksida, redaktör: Anders Tell.

Medlemsavgift: 125 kronor för enskild medlem, 50 kronor för familjemedlem. Engångsavgift för ständigt medlemskap 2000 kronor. Medlemsavgiften betalas på **bankgiro 5584-8147**. Glöm inte att skriva ditt namn och adress!

Sponsring eller annat stöd de senaste åren: Folkuniversitetet, Handelsbanken, Kristianstad Bokhandel, Kristianstads kommun samt Svenska Akademien.